

Aktivisti vai mukautuja?

Kategoria-analyysi OP Pohjolan pääjohtajien Timo Ritakallion ja Reijo Karhisen lausunnoista vuosina 2008–2024

Poliittisen historian
kandidaatintutkielma

Laatija:
Selma Eerikäinen

9.4.2026
Turku

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Poliittinen historia

Tekijä: Selma Eerikäinen

Otsikko: Aktivistit vai mukautuja – Katégoria-analyysi OP Pohjolan pääjohtajien Timo Ritakallion ja Reijo Karhisen lausunnoista vuosina 2008–2024

Sivumäärä: 29 sivua

Päivämäärä: 9.4.2026

Tässä tutkielmassa käsittelen OP Pohjolan pääjohtajien Timo Ritakallion ja Reijo Karhisen lausunnoissa näkyviä poliittisia aiheita vuosina 2008–2024. OP Pohjola on Suomen suurin finanssiryhmä, minkä takia sen pääjohtaja on yksi suomalaisen finanssimaailman avainhenkilöistä. Tämä antaa pääjohtajien lausunnoille painoarvoa myös politiikan näkökulmasta. Lisäksi finanssiryhmän valta-asetelma on mielenkiintoinen, sillä OP Pohjolan osuustoiminnallisen liiketoimintamuodon takia valtaa käyttävät finanssiryhmän johtohenkilöiden lisäksi myös omistaja-asiakkaat.

Tutkin katégoria-analyysin keinoin, millaiset poliittiset aiheet nousevat pääjohtajien kommentteissa ja katégorioiden sisällä esiin sekä kuinka vahvasti he ottavat niihin kantaa. Lisäksi tutkin, miksi he ottavat juuri kyseisiin aiheisiin kantaa ja mikä katégorioista nousee lausunnoissa eniten esiin. Katégoria-analyysin lisäksi otan vaikutteita diskurssianalyysistä, mikä mahdollistaa pääjohtajien kommenttien perusteellisen tarkastelun.

Tutkielman teoreettisena viitekehystenä toimii niin sanottu pääjohtaja-aktivismi, jonka pohjalta olen valinnut tarkastelemani katégoriat. Valitut katégoriat ovat kriisi- talous- ja sosiaalinen katégoria, jotka esiintyvät primääriaineistossa läpi tarkasteluvälin. Tutkielman primääriaineistona käytän OP Pohjolan osavuosi- ja puolivuosisikatsauksia sekä tilinpäätösraportteja. Kaikissa dokumenteissa on ”Pääjohtajan kommentit” -osio, jota analysoin.

Taluskatégoria esiintyi kommentteissa selvästi eniten. Muita keskeisiä havaintoja ovat katégorioiden runsas limittyminen ja eri teemojen esiin nostaminen saman katégorian sisällä. Kaikissa katégorioissa kommentit keskittyivät usein ajankohtaisiin poliittisiin aiheisiin. Lisäksi voidaan todeta, että Karhinen kommentoi rohkeammin kriisi- ja taluskatégorioiden aiheita, kun Ritakallio puolestaan otti useampaan aiheeseen kantaa sosiaalisen katégorian sisällä. Pääjohtajat ottivat suhteellisen vähän kantaa aiheisiin, jotka eivät liittyneet millään tavalla finanssiryhmän ydinliiketoimintaan. Ritakallion ja Karhisen kommentit olivat usein suhteellisen varovaisia eivätkä kovin kiistanalaisia, joten heidän pääjohtaja-aktivisminsa voidaan katsoa mukautuvan yhteiskunnallisen keskustelun valtavirtaan.

Avainsanat: Pääjohtaja-aktivismi, OP Pohjola, Timo Ritakallio, Reijo Karhinen, finanssiryhmä, katégoria, kriisi, talous, viestintä

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuskysymykset ja aihe	4
1.2	Teoreettinen viitekehys ja tutkimuskirjallisuus	6
1.3	Metodi ja primääriaineisto	7
2	Kriisit uhkaavat toimintaympäristöä	12
2.1	Talouskriisit heiluttavat Suomen taloutta	12
2.2	Turvallisuuskriisit luovat epävarmuutta	16
3	Talouden ilmiöt toistuvat kommenteissa	20
3.1	Päättäjille esitetään toiveita talouspolitiikan suunnasta	20
3.2	Kriisien sävyttämä talous ei kasva	22
4	Sosiaalinen ulottuvuus heijastaa yhteiskuntavastuuta	25
4.1	Osuustoiminnallisuus velvoittaa ottamaan kantaa	25
4.2	Liikunta ja ympäristö kuvaavat organisaation arvoja	26
5	Johtopäätökset	29
	Lähteet	33

1 Johdanto

OP Pohjola on ollut merkittävä yhteiskunnallinen toimija Suomessa jo yli 120 vuoden ajan. Vuonna 1902 perustetun OP Pohjolan pankkitoiminta juontaa juurensa maaseudulla toimineisiin osuuskassoihin, joiden pohjalta perustettiin osuuspankkeja 1970-luvulla.¹ Alun perin osuuskassat luotottivat maatalouden harjoittajia. 1960- ja 1970-luvuilla tämä mielikuva haluttiin jättää taakse ja pankkien palvelut kohdistettiin kaikille väestöryhmille.² Yhteiskunnan sosioekonomisen muutoksen myötä osuuspankkien asiakaskunta on laajentunut kattamaan kaikki väestöryhmät, mutta liiketoiminnan osuuskuntamuoto on säilynyt.³ OP Pohjolalla on käytössään verrattain vanhanaikainen johtajuusrakenne. Finanssiryhmän ylin johtaja on toimitusjohtajan sijaan pääjohtaja, mikä on nykypäivän Suomessa poikkeuksellista. Pääjohtajan valta-asema ei kuitenkaan ole yksiselitteinen, sillä osa OP Pohjolan asiakkaista on osuuskuntamuodon takia omistaja-asiakkaita, jotka omistavat osan finanssiryhmästä. Esimerkiksi vuonna 2015 OP Pohjolan 4,3 miljoonasta asiakkaasta 1,5 miljoonaa oli omistaja-asiakkaita.⁴ Valta-asetelma on mielenkiintoinen, sillä johtohenkilöiden lisäksi omistaja-asiakkaat käyttävät valtaa finanssiryhmässä.

1.1 Tutkimuskysymykset ja aihe

Tässä tutkielmassa vertailen, kuinka poliittiset aiheet näkyvät OP Pohjolan pääjohtajien Timo Ritakallion ja Reijo Karhisen lausunnoissa vuosina 2008–2024. Vertailen pääjohtajien lausuntoja OP Pohjolan osavuosi- ja puolivuosisikatsauksissa sekä tilinpäätöstiedotteissa, joissa kaikissa on ”Pääjohtajan kommentit” -osio. Tarkoitukseni on tutkia, millaiset poliittiset aiheet, kuten poliittiset kriisit ja talouspolitiikka, nousevat heidän kommentteissaan esiin. Lisäksi tutkin, kuinka vahvasti ja miksi he ottavat kyseisiin aiheisiin kantaa.

OP Pohjola on markkinaosuudeltaan Suomen suurin pankki ja finanssialan toimija.⁵ Tämän perusteella OP Pohjolan pääjohtajaa voidaan pitää yhtenä suomalaisen finanssimaailman avainhenkilöistä, mikä antaa hänen lausunnoilleen huomattavaa painoarvoa myös politiikan näkökulmasta. Tämä tekee aiheesta mielekkään tutkia. Lisäksi vastaavaa historiantutkimusta

¹ Kuusterä 2022, 90.

² Kuusterä 2019, 64.

³ Kuusterä 2022, 28.

⁴ Ibid., 79.

⁵ ”Suomessa toimivien luottolaitosten markkinaosuudet”. Suomen Pankin verkkosivut.

<https://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/taulukot-ja-kuviot/rahalaitosten-tase-lainat-ja-talletukset-ja-korot/taulukot/rati-taulukot-fi/markkinaosuudet_luottolaitokset_fi/> [luettu 7.3.2026].

suomalaisista finanssiryhmän pääjohtajista ei ole aiemmin tehty, mikä lisää aiheen kiinnostavuutta.

OP Pohjolan nimi on muuttunut useaan otteeseen vuosien varrella ja myös aikavälillä, jota tutkielmassani tarkastelen. Historiantutkijan on tärkeää lähestyä tutkimuskohdetta sen oman aikansa edellytysten ja kulttuurin mukaisesti sekä käyttää ajalle tyypillisiä ilmauksia.⁶ Kuitenkin tutkielmani luettavuuden vuoksi käytän läpi tutkielman finanssiryhmän nykyistä nimeä OP Pohjola.

On keskeistä määritellä, mitä tarkoitan politiikalla tutkielmassani. Poliitiikka ja talous nousevat vahvasti esiin pääjohtajien lausunnoissa ja usein käsitteiden välille on haastavaa tehdä eroa. Poliitiikalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi toimia, joilla pyritään vaikuttamaan hallintoon tai joiden tavoitteena on saada valtaa. Poliitiikaksi voidaan myös ymmärtää mielipiteenilmaukset valtionhallinnon toiminnasta.⁷ Tässä tutkielmassa käytän molempia esitettyjä politiikan määritelmiä. Suomessa valtioneuvosto päättää esimerkiksi turvallisuus-, talous- ja sosiaalipoliitikasta, joten kaikki viittaukset kyseisiin aiheisiin voidaan katsoa poliittisiksi.

Toinen keskeinen käsite tutkielmassani on valta. Kun tarkastellaan yrityksen poliittista valtaa, täytyy pohtia, mitä valta on ja mistä se tulee. Yritysten valta vaihtelee tapaus- ja toimialakohtaisesti, joten tyhjentävää vastausta kysymyksiin ei ole. Tästä huolimatta yritysten valta on osa nykyistä poliittista kulttuuria. Voidaan yleistää, että yrityksille valta tarkoittaa usein mahdollisuutta yrittää vaikuttaa politiikkaan, joka on heidän toimialansa edun mukaista.⁸ Poliittista valtaa yrityksille tuovat yhteiskunnallinen asema ja vaikuttamiseen riittävät resurssit, motivaatio sekä mahdollisuudet. Poliittinen vaikutusvalta on keskittynyt usein suurille yrityksille, joilla on lähtökohtaisesti enemmän esimerkiksi pääomaa tai verkostoja kuin pienillä yrityksillä.⁹ OP Pohjolan pääjohtajalla voidaan siis katsoa olevan valtaa yhteiskunnallisessa keskustelussa. Vaikka suuryrityksen johtajan kannanotolla ei olisi suoraa vaikutusta poliittisiin päätöksiin, sillä voi olla vaikutusta yleiseen mielipiteeseen.

⁶ Kalela 2000, 101–104.

⁷ ”Politics”. The Britannica Dictionary. <<https://www.britannica.com/dictionary/politics>> [luettu 9.3.2026].

⁸ Wilks 2013, 17.

⁹ Ibid., 38–41.

1.2 Teorettinen viitekehys ja tutkimuskirjallisuus

Tutkielmani teoreettisena viitekehystenä on niin sanottu toimitusjohtaja-aktivismi (engl. *ceo activism*). Toimitusjohtaja-aktivismi tarkoittaa sitä, että yritysjohtajat ottavat kantaa yhteiskuntapoliittisiin aiheisiin, jotka eivät suoraan liity heidän toimialaansa.¹⁰ Kannanottojen aiheena voivat olla esimerkiksi ilmastonmuutos, talouspolitiikka tai vähemmistöjen oikeudet. Ilmiötä koskeva tutkimus on verrattain uutta ja termin määritelmät vaihtelevat hieman tutkijoiden keskuudessa. Laajemman määritelmän mukaan toimitusjohtaja-aktivismiin piiriin lasketaan myös kannanotot, jotka liittyvät yrityksen suorituskykyyn ja toimintaympäristöön vaikuttaviin teemoihin, kuten talouspolitiikkaan ja sääntelyyn.¹¹ Finanssisektorin toimiala on valtava ja sillä on vaikutuksia moneen yhteiskunnan osa-alueeseen. Käytän tutkielmassani ilmiön laajempaa määritelmää, mikä mahdollistaa pääjohtajien lausuntojen tarkastelemisen kattavammin. Määritelmäni mukaan finanssisektorin kommentoiminen, joka ei liity suoraan pankkien liiketoimintaan, on pääjohtaja-aktivismia.

OP Pohjolan ylimpänä johtajana pääjohtaja edustaa koko finanssiryhmää, mikä antaa pääjohtajan ulostuloille suuren painoarvon. Toimitusjohtaja-aktivismi keskittyy yrityksen ylimmän johtajan toimintaan. Suoraan käännettynä käsite viittaa toimitusjohtajaan, mutta käytän selkeyden vuoksi tutkielmassa termiä pääjohtaja-aktivismi.

Toinen pääjohtaja-aktivismiin läheisesti liittyvä teoria on ei-markkinastrategia (engl. *Nonmarket strategy*). Ei-markkinastrategia tarkoittaa yrityksen strategisia toimia, joilla se pyrkii vaikuttamaan markkinoiden ulkopuolisiin toimijoihin, kuten poliittisiin päättäjiin ja mediaan. Vaikuttaminen voi tapahtua esimerkiksi lobbaamalla. Toisin kuin pääjohtaja-aktivismi, ei-markkinastrategian mukainen vaikuttaminen tapahtuu ensisijaisesti yrityksen sisäisesti ja eri sidosryhmien välillä.¹² Pääjohtaja-aktivismissa on sen sijaan keskeistä, että viestintä on julkista. Vaikuttaminen myös henkilöityy johtajaan eikä pelkästään yritykseen. Lisäksi pääjohtaja-aktivismiin viestintä ei ole kohdistettu ainoastaan poliittisille päättäjille vaan myös laajalle yleisölle kuten kuluttajille ja osakkeenomistajille.¹³ Viestinnän julkisuuden ja kohdeyleisön takia pääjohtaja-aktivismi sopii tutkielmani teoreettiseksi viitekehykseksi ei-markkinastrategiaa paremmin. Aineiston luonteen takia pääjohtaja edustaa kommentaareillaan

¹⁰ Chatterji ja Toffel 2019, 159; Rumstadt et al. 2024, 371.

¹¹ Cocyota 2023, 424.

¹² Nousiainen 2023, 14.

¹³ Chatterji ja Toffel 2019, 162.

koko organisaatiota.¹⁴ Lausuntoja siis ei voi suoraan tulkita pääjohtajien omiksi mielipiteiksi toisin kuin esimerkiksi pääjohtajien päivityksiä sosiaalisessa mediassa.

Primääriaineiston ohella tutkielmassa on hyödynnetty kattavasti tutkimuskirjallisuutta. Hyödynnän erityisesti yritysjohtajien ulostuloja ja pääjohtaja-aktivismia ilmiönä käsittelevää kirjallisuutta. Muun muassa Aaron K. Chatterji ja Michael W. Toffel ovat tutkineet ilmiötä laajasti. Hyödynnän tutkielmassani heidän artikkeliaan *Assessing the impact of CEO activism*. Yritysten poliittista valtaa käsittelem puolestaan Stephen Wilksin teoksen *The Political Power of the Business Corporation* pohjalta. OP Pohjolan historiasta on myös aiempaa tutkimusta. Antti Kuusterä on tutkinut kattavasti finanssiryhmän historiaa 2000-luvulla teoksessa *OP Ryhmän historia: OP:n tarina 1990-luvun lopulta 2020-luvulle*. Talouskriisejä ja niiden historiaa 2000-luvulla on tutkittu vuoden 2008 finanssikriisiä lukuun ottamatta suhteellisen niukasti. Finanssikriisiä ja talouskriisejä yleisesti taustoittaa muun muassa Charles P. Kindleberg ja Rober Z Aliber klassikkoteos *Manias, Panics and Crashes*. Myös kriisien vaikutuksesta Suomeen löytyy tutkimustietoa. Näkökulman erityisesti uusimpien kriisien vaikutuksesta Suomeen tarjoaa Jari Elorannan ja Roope Uusitalon toimittama teos *Ankarat ajat: Suomalaisten talouskriisien pitkä historia*. Yleisinä historiantutkimuksen metoditeoksina hyödynnän Jorma Kalelan teosta *Historiantutkimus ja historia* sekä Matthias R. Kippingin, Daniel Wadhwanin ja Marcelo Buchelin organisaatioiden historiantutkimukseen keskittyvää artikkelia *Analyzing and Interpreting Historical Sources: A Basic Methodology*.

1.3 Metodi ja primääriaineisto

Tutkielmani metodi on kategoria-analyysi. Käytän kategoria-analyysin metoditeoksena Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja Eero Suonisen teosta *Kategoriat, kulttuuri ja morali*. Menetelmän avulla puhe- tai tekstiaineistoa voi luokitella erilaisiin luokkiin eli kategorioihin, mikä auttaa aineiston jäsentämistä. Luokittelu eli kategorisointi on ihmiselle luonnollista. Jokapäiväisessä elämässä ihminen luokittelee erilaisiin kategorioihin asioita, kuten esimerkiksi poliittisia ideologioita, lähes huomaamattaan. Erilaiset selonteot tekevät tämän jokapäiväisen käytännön järkeilyn näkyväksi. Ihmisen käyttäytymistä ohjaavat kulttuurisidonnaiset sosiaaliset normit ja säännöt. Näiden normien pohjalta ihminen valitsee käyttöönsä tiettyjä kategorioita. Kategoriat siis tuottavat sosiaalista järjestystä.¹⁵

¹⁴ Kipping et al. 2014, 313–314.

¹⁵ Jokinen et al. 2012, 18–23.

Kategoria-analyysin avulla voidaan tutkia, minkälaisia kulttuurisia ominaispiirteitä ja merkityksiä kategorioiden käyttö herättää erilaisissa tilanteissa sekä millaisissa tilanteissa kategorioita käytetään ja mitä seurauksia näillä valinnoilla on. Lisäksi menetelmän avulla voidaan pohtia, millaisia kategorisointeja olisi pitänyt tehdä, jotta saavutettu lopputulos olisi ollut erilainen.¹⁶ Olen valinnut menetelmäksi kategoria-analyysin, sillä se mahdollistaa kommentteissa esiintyvien poliittisten aiheiden kattavan erittelyn. Menetelmän avulla tutkin, minkälaisia kategorioita pääjohtajien lausunnoista löytyy, mikä kategoria näkyy aineistossa eniten ja minkälaiset teemat kategorioiden sisällä nousevat esiin.

Hyödynnän kategorioiden määrittelyssä Rumstadt et al. tutkimusta *CEO activism is not equal to CEO activism: a typology of executives' political statements*. Tutkimuksessa Rumstadt et al. lähestyvät pääjohtaja-aktivismia analysoimalla toimitusjohtajien julkisia ulostuloja. He jakavat lausuntojen sisällön eri kategorioihin, joita ovat poliittinen, taloudellinen, sosiaalinen, ekologinen ja teknologinen kategoria. Tämän jälkeen he analysoivat lausuntojen sävyä ja tavoitteita sekä nostavat aineistosta esiin tarkempia kategorioiden sisäisiä aihealueita.¹⁷ Tutkimuksessaan Rumstadt et al. luovat mallin, jonka avulla pääjohtaja-aktivismia on helpompi tutkia ja havainnollistaa käytännössä.

Kategoriat voidaan jakaa personoituihin ja ei-personoituihin kategorioihin. Personoidut kategoriat tarkoittavat ihmisiä, kun puolestaan ei-personoidut kategoriat ovat objekteja, paikkoja tai ympäristöjä. Myös esimerkiksi yhteiskunnalliset ja sosiaaliset rakenteet, järjestelmät sekä jaot ovat ei-personoituja kategorioita.¹⁸ Keskityn analyysissäni tunnistamaan ei-personoituja kategorioita, sillä aineistossani ei viitata lähes ollenkaan ihmisiin.

Rumstadt et al. määrittelemät kategoriat ja teemat nousevat esiin myös tutkielmani primääriaineistossa. Valitsin tarkasteleviksi kategorioiksi poliittisen, talous- ja sosiaalisen kategorian, sillä ne kuvaavat parhaiten pääjohtajien kommentteissa esiintyviä poliittisia teemoja. Lisäksi teknologinen ja ekologinen kategoria eivät näy aineistossa yhtä paljon. Nimeän niin sanotun poliittisen kategorian kriisikategoriaksi, sillä keskityn analysoimaan aineistosta esiin nousevia politiikan osa-alueita, kuten poliittisia kriisejä ja talouspolitiikkaa, toisistaan erillisinä. Erityisesti kriisi- ja talouskategoriat usein limittyvät, joten ne olisi mahdollista yhdistää yhden politiikkakategorian alle. Aihealueita on kuitenkin

¹⁶ Ibid., 19.

¹⁷ Rumstadt et al. 2024, 371–382.

¹⁸ Jokinen et al. 2012, 55–60.

hedelmällisempää tarkastella erillisinä kategorioina, sillä se mahdollistaa politiikan eri osa-alueiden yksityiskohtaisemman tarkastelun. Lisäksi kaikki valitut kategoriat näkyvät aineistossa läpi tarkasteluvälin, mikä mahdollistaa kategorioiden sisäisen vertailun kahden pääjohtajan lausunnoissa.

Erytisesti lähihistoriantutkimuksessa tutkija sortuu helposti tahattomiin anakronismeihin.¹⁹ Tämä on tärkeää tiedostaa, kun tarkastellaan, millaista kulttuurista ja sosiaalista todellisuutta lausunto heijastaa sekä mitä kategorioita se sisältää. Kriisikategoriaan sisällytän kirjaimelliset maininnat poliittisista kriiseistä ja niiden seurauksista. Kategorioiden päätelmärikkauksen ja kulttuurisidonnaisuuden avulla jonkin ilmaisun kategorijäsenyys voidaan tunnistaa ilman kategorian sanallista nimeämistä.²⁰ Tätä kutsutaan kategoriasidonnaisuudeksi.

Kategoriasidonnaisuus tarkoittaa sitä, että ihminen yhdistää kulttuurisesti jotkin asiat tiettyyn kategoriaan.²¹ Kriisikategorian jäsenyys on siis voitu tunnistaa esimerkiksi sanoista ”geopoliittinen” tai ”epävarma toimintaympäristö”. Talouskategoriaan kuuluvat puolestaan maininnat Suomen talouden tilasta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä suorat kannanotot esimerkiksi hallituksen talouspoliittisiin linjauksiin. Sosiaalinen kategoria sen sijaan sisältää yrityksen yhteiskuntavastuuseen liittyvät maininnat esimerkiksi ympäristöteemoista tai asiakkaiden edusta, joten se on tutkielman monialaisin kategoria. Olen koontanut keskeisimmät primääriaineistosta löytyvät ilmaisut alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 1: Primääriaineiston kategoriasidonnaiset termit

Kategoria	Kategoriasidonnainen termi
Kriisi	Finanssikriisi Eurokriisi Koronakriisi Ukrainan sota Gazan sota Geopoliittinen tilanne Epävarma toimintaympäristö Uhkakuva
Talous	Taloukasvu Taantuma Työttömyys Työllisyys Talouspolitiikka Verotus

¹⁹ Kalela 2000, 88.

²⁰ Jokinen et al. 2012, 63–83.

²¹ Ibid., 27.

	Velkaantuminen Rahoitusmarkkinat
Sosiaalinen	Vastuu asiakkaista Osuustoiminta Ilmastonmuutos Liikunta Yhteiskunta Tulevaisuus Hyvinvointi Vihreä siirtymä

Kategoria-analyysin lisäksi otan vaikutteita diskurssianalyysistä. Käytän diskurssianalyysin menetelmäkirjallisuutena esimerkiksi Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja Eero Suonisen teoksia *Diskurssianalyysin aakkoset* ja *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Kuten kategoriat, myös diskurssit luovat sosiaalista todellisuutta.²² Vaikka kategoria-analyysi kiinnittää huomiota esimerkiksi tekstissä käytettyihin sanavalintoihin, tarjoaa diskurssianalyysi enemmän välineitä tulkita lausuntojen sävyjä. Diskurssianalyysi ei ole tarkkarajainen tai yksiselitteinen analyysimenetelmä vaan väljä kehikko, joka mahdollistaa erilaiset menetelmän sovellukset ja tarkastelun painopisteet tutkimusten välillä.²³ Myös diskurssille on useita määritelmiä. Esimerkiksi diskurssianalyysin teoreetikko Michel Foucault on määritellyt diskurssit erilaisiksi merkityssysteemeiksi.²⁴

Diskurssien avulla voidaan tutkia, millainen tapa muodostaa tietoa ja ymmärrys todellisuudesta on vallinnut kunakin aikana. Menetelmän avulla voidaan myös tunnistaa valtasuhteita ja tutkia sitä, miten diskurssi sitoo yksilön tiettyyn asemaan eli subjektivoi kohteensa.²⁵ Hyödynnän diskurssianalyysin työkaluista esimerkiksi faktualisoinnin käsitettä. Faktualisointi tarkoittaa jonkin asian esittämistä totena vakuuttavan puheen avulla.²⁶ En kuitenkaan keskity analysoimaan aineistoni diskursseja vaan kategorioita, joten diskurssianalyysillä on tutkielmassa taustoittava luonne. Metodeja yhdistämällä saadaan kuitenkin luotua kokonaisvaltainen kuva pääjohtajien ulostulojen luonteesta.

Tutkielman primääriaineistona käytän OP Pohjolan osavuosi- ja puolivuosisikatsauksia sekä tilinpäätöstiedotteita vuosilta 2008–2024. Osittain päällekkäisten lähdetyyppien käyttö on

²² Jokinen et al. 1999, 54.

²³ Jokinen et al. 2004, 17; Pyykkönen ja Valtonen 2022, 63–64.

²⁴ Jokinen et al. 2004, 26.

²⁵ Pyykkönen ja Valtonen 2022, 53.

²⁶ Jokinen et al. 2004, 151.

tutkielmassa perusteltua, sillä usein jos tarkastellaan aineistoa pitkällä aikavälillä, organisaatio on voinut muuttaa tuottamiensa dokumenttien luonnetta tai muotoseikkoja.²⁷ Kaikki käytetyt dokumentit ovat vakiintuneita ja säännöllisesti ilmestyviä raportteja. Niiden tarkoituksena on viestiä esimerkiksi medialle, osakkeenomistajille ja yrityksen asiakkaille sen taloudellisesta tilasta, tulevaisuuden näkymistä sekä toimintaympäristöstä.²⁸ OP Pohjolan tapauksessa raportit on kohdistettu myös omistaja-asiakkaille. Jokaisessa dokumentissa on ”Pääjohtajan kommentit” - osio, jota analysoin. Osioiden tarkoituksena on tuoda esiin pääjohtajan näkemys finanssiryhmän talousnäkymistä, toimintaympäristön muutoksista ja Suomen talouden tilasta. Jätän dokumenteissa esitetyt talouden tunnusluvut analyysini ulkopuolelle, sillä kategoria-analyysi menetelmänä keskittyy aineiston tekstuaaliseen analyysiin.

Osavuosi- ja puolivuosisikatsaukset sekä tilinpäätöstiedotteet ovat osa OP Pohjolan viestintää, joten on tärkeää tulkita niitä julkaisevan organisaation näkökulmasta. Finanssiryhmän julkaisemat dokumentit ovat tarkoin harkittuja, joten ne välittävät huolellisesti muotoillun kannanoton valittuun aiheeseen. Tällaista aineistoa on usein vieroksuttu historiantutkimuksessa, sillä organisaation itse julkaisemissa dokumenteissa on usein tietoisesti hiljennetty tietyt näkökulmat.²⁹ Aineisto kuitenkin sopii luontevasti tutkielmaani, sillä tutkielmani keskiössä ovat pääjohtajien lausunnoissa käytetyt kategoriat organisaation tutkimisen sijaan. Analyysissä on kuitenkin tärkeää huomioida primääriaineiston konteksti.³⁰ Keskityn erityisesti siihen, mitkä asiat pääjohtajat nostavat esiin, mutta analysoin myös sitä, mitä on jätetty sanomatta.

Reijo Karhinen nousi OP Pohjolan pääjohtajaksi vuonna 2007. Timo Ritakallio on puolestaan toiminut pääjohtajana vuodesta 2018. Tutkielman aikarajauksen takia aineistossa on mukana enemmän Karhisen kuin Ritakallion lausuntoja. Tutkielman tarkasteluväli on kuitenkin perusteltua ulottaa vuoteen 2008 saakka, jotta voin analysoida Karhisen kommentteja vuoden 2008 finanssikriisistä. Kriisillä oli suuria vaikutuksia Suomen talouteen ja finanssisektoriin sekä kriisillä oli kytköksiä sitä seuranneeseen eurokriisiin. Näin tarkasteluväli mahdollistaa myös pääjohtajien kommenttien vertailut molempien johtajakausilla tapahtuneista kahdesta merkittävästä kriisistä kategorian sisällä.

²⁷ Kipping et al. 2014, 317.

²⁸ Davydov et al. 2022, 227.

²⁹ Kipping et al. 2014, 314–315.

³⁰ Ibid., 313–314.

2 Kriisit uhkaavat toimintaympäristöä

Kriisi on normaalista poikkeava tila, joten yritys kokee usein tarvetta viestiä sen vaikutuksista. Aineistosta nousee selvästi esiin neljä merkittävää tarkasteluajavälillä tapahtunutta kriisiä. Eurokriisi ja vuoden 2008 finanssikriisi olivat ensisijaisesti talouskriisejä, kun koronapandemia oli lähtökohtaisesti terveydenhuollon kriisi. Ukrainan sota on puolestaan ensisijaisesti turvallisuuskriisi. Tämä luo pääjohtajien lausuntojen vertailulle hedelmällisen lähtökohdan, sillä vaikka koronakriisiä tai Ukrainan sotaa ei voida lukea pelkästään talouden kriisiksi, niillä on ollut laajoja talousvaikutuksia.

2.1 Talouskriisit heiluttavat Suomen taloutta

Pääjohtaja-aktivismilla on aina jokin tavoite. Vaikuttamisen taustalla olevien tavoitteiden ja motivaatiotekijöiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta voi analysoida, miksi pääjohtaja ottaa kantaa tiettyihin aiheisiin.³¹ Esimerkiksi ennen talouskriisiä on tyypillisesti noususuhdanne ja talous kasvaa. Tämän jälkeen talous romahtaa, jota seuraa manian omainen paniikkivaihe markkinoilla. Kriisillä on myös usein taloudellisia jälkivaikutuksia.³² Pankit ovat rahoituksen välittäjinä talouskriisien keskiössä, joten on luonnollista, että finanssiryhmän pääjohtaja ottaa kantaa kriisien eri vaiheisiin. Hänen tavoitteenaan on esimerkiksi viestiä pankin näkemys siitä, mitkä olisivat mieluisia politiikkatoimia kriisitilanteen helpottamiseksi.

Finanssikriisi tarkoittaa rahoitusmarkkinoilla sattuvaa romahdusta, joka hankaloittaa niiden tavanomaista toimintaa huomattavasti. Kriisin vaikutukset heijastustuvat usein myös reaalityönteeseen kuten työllisyyteen.³³ Tässä tutkielmassa viitataan termillä finanssikriisi vuoden 2008 finanssikriisiin. Kriisikategoria liittyy useaan otteeseen talouskategorian kanssa. Rajaan tässä luvussa tarkastelun siihen, miten pääjohtajat ovat kommentoineet kriisejä. Keskityn niiden aiheuttamien laajempien talousvaikutusten analysointiin talouskategoriaa käsittelevässä luvussa.

Vuoden 2008 finanssikriisin juuret ulottuvat aina 1970-luvulle Bretton Woods -järjestelmän purkamiseen ja sitä seuranneeseen vuosikymmeniä jatkuneeseen uusliberalistiseen talouden vapauttamiseen.³⁴ Yhdysvaltalaiset investointipankit alkoivat myöntämään matalan koron

³¹ Cocyota 2023, 432.

³² Kindleberger ja Aliber 2011, 26.

³³ Heimonen 2024, 238.

³⁴ Tooze 2018 44–51.

asuntolainoja henkilöille, joilla ei ollut todellisuudessa riittävää lainanhoitokykyä. Kun yhä useammalla oli varaa ostaa asunto, asuntojen hinnat nousivat. Vuonna 2007 asuntojen hinnat kääntyivät laskuun ja pankit joutuivat lunastamaan subprime-lainoja takaisin, mikä sai asuntomarkkinakuplan puhkeamaan. Kaikki kuitenkin kulminoitui vuoden 2008 syyskuussa, kun Yhdysvaltain neljänneksi suurin investointipankki Lehman Brothers ajautui maksukyvyttömäksi.³⁵ Markkinoilla eli ”too big to fail” -kliseen mukainen käsitys, ettei merkittävää rahoituslaitosta päästettäisi konkurssiin ilman valtion viime käden väliintuloa. Yhdysvaltain hallinto ei kuitenkaan pelastanut Lehman Brothersia konkurssilta, mikä sai aikaan ankaran talouskriisin.³⁶

Vuoden 2008 finanssikriisiä pidettiin osittain yllätyksenä. Taloustieteilijät olivat ennakoineet mahdollista kriisiä, mutta maailmanlaajuiseen rahoitusmarkkinoiden romahtamiseen ei oltu varauduttu yleisesti pankkisektorilla.³⁷ Vielä vuoden 2008 elokuussa Karhinen totesi, että globaalien rahoitusmarkkinoiden ongelmista huolimatta Suomen kansantalouden tila on vakaa ja talouskasvun hidastumisesta huolimatta taantumapelot ovat ennaaikaisia.³⁸ Ulostulo heijastaa Karhisen ja OP Pohjolan vahvaa luottamusta Suomen talouden kriisinsietokykyyn. Taantumuhan esittäminen olemattomana voidaan nähdä faktualisointina, jonka avulla Karhinen pyrki vakuuttamaan lukijat. Faktualisoinnin vastakohta on spekulatiivinen puhe.³⁹ Korostamalla Suomen talouden vakaata tilaa ja OP Pohjolan kriisinsietokykyä hän pyrki rauhoittelemaan asiakkaita. Jos Karhinen OP Pohjolan pääjohtajana olisi käyttänyt spekulatiivista kieltä, hän olisi voinut heikentää asiakkaiden luottamusta finanssiryhmän toimintaan.

Karhinen oli asiakkaisiin nähden valta-asemassa, sillä pääjohtajalla on asiakkaita enemmän tietoa yrityksen tilasta.⁴⁰ Pääjohtajan valta-asema olisi kuitenkin erilainen, jos hän olisi esimerkiksi perustanut yrityksen ja omistaisi suurimman osan sen osakkeista. Nyt vallan voidaan nähdä jakautuneen Karhisen ja osakkeenomistajiin rinnastettavien omistaja-asiakkaiden välille, mutta Karhinen oli velvollinen tiedottamaan asiakkaita finanssiryhmän toimintaedellytyksistä. On kuitenkin hyvä huomioida, ettei asiakkailta kuitenkaan ole suoraa valtaa OP Pohjolan toimintaan ja sen johdon tekemiin päätöksiin.

³⁵ Kindleberger ja Aliber 2011, 257–262.

³⁶ Ibid., 272.

³⁷ Heimonen 2024, 242.

³⁸ OP-Pohjola-ryhmän osavuosikatsaus 7.8.2008, 1.

³⁹ Jokinen et al. 2004, 152.

⁴⁰ Cicyota 2023, 427.

Taloudellisen keskinäisriippuvuuden ansiosta talouden ongelmat levisivät ja finanssikriisi vaikutti lopulta suuresti Suomen talouteen.⁴¹ Karhisen kommentteista vuonna 2008 käy kuitenkin ilmi, että OP Pohjolan vakavaraisuuden ansiosta kriisi vahingoitti finanssiryhmän liiketoimintaa varsin vähän.⁴² Suomalainen pankkisektori oli ottanut opikseen 1990-luvun lamasta, joten se oli riskienhallinnan osalta valmis kohtaamaan kriisin.⁴³ Karhisen retoriikka oli jopa yllättävän neutraalia, jos otetaan huomioon, kuinka merkittävästi finanssikriisi vaikutti globaaleihin rahoitusmarkkinoihin. Keskellä kriisin vakavinta vaihetta Karhinen korosti tilanteen haastavuutta, mutta hän kuitenkin nosti esiin, kuinka hienosti suomalainen rahoitusjärjestelmä oli toiminut kriisin keskellä.⁴⁴ Neutraali ja jopa kevyen optimistinen sävy viestii asiakkaille luottamuksesta tulevaan sekä kriisistä selviytymiseen. Viesti finanssiryhmän vakaasta tilasta on kohdistettu myös esimerkiksi medialle ja kilpaileville finanssialan toimijoille. Kommenttien neutraalia ja faktuaalista sävyä voi selittää talouden ongelmien rationaalinen luonne.⁴⁵ Esimerkiksi ympäristöön liittyvistä kysymyksistä voidaan viestiä talousaiheita radikaalimmin, sillä niistä halutaan herättää enemmän tunteita. Finanssiryhmän ylin edustaja ei halunnut lietsoa paniikkia vaan ennemmin luoda kannustavaa ilmapiiriä, jotta asiakkaat luottaisivat pankkiinsa myös vaikeina aikoina.

Karhinen puhui kriisistä kriittisesti vasta kun sen pahin vaihe oli ohi vuoden 2009 loppupuolella. Hän totesi, että ”kriisin langettama varjo tulee näkymään talouskehityksessämme ja yhteiskunnassamme vielä pitkään”. Hän nosti esiin myös kasvavan työttömyyden uhan.⁴⁶ Ulostulossa voidaan nähdä kategorioiden välinen risteyskohta, joka liittyy yhteen eri teemoja. Asioilla voi siis olla useita kategorijäsenyyksiä.⁴⁷ Karhinen nosti esiin huolen finanssikriisin jälkiseurausten negatiivisesta vaikutuksesta Suomen talouskasvuun, mutta myös yhteiskunnalliseen kehitykseen. Hän ei kuitenkaan ottanut laajemmin kantaa toimialansa ulkopuolisiin yhteiskunnallisiin uhkiin, joita kriisin jälkivaikutukset olisivat voineet aiheuttaa.

Rahoitusmarkkinat kohtasivat uuden kriisin heti finanssikriisin jälkeen, kun Eurooppa ajautui velkakriisiin. Eurokriisi oli seurausta finanssikriisistä ja sen juuret johtavat myös 2000-luvun alun matalien korkojen aikaan. Kun Euroopan talous- ja rahaliitto (EMU) otti käyttöön euron

⁴¹ Hanhimäki 2021, 69.

⁴² OP-Pohjola-ryhmän osavuosikatsaus 6.11.2008, 1.

⁴³ Kuusterä, 2022 69–70.

⁴⁴ OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöstiedote 12.2.2009, 1.

⁴⁵ Rumstadt et al. 2024, 382.

⁴⁶ OP-Pohjola-ryhmän osavuosikatsaus 5.11.2009, 1.

⁴⁷ Jokinen et al. 2012, 27.

yhteisvaluuttana vuonna 1999, Euroopan keskuspankki (EKP) otti käyttöönsä yhteiskoron. Tämä tarkoitti sitä, että monet jäsenmaat saivat velkaa aikaisempaa matalammilla koroilla.⁴⁸ Useat jäsenmaat velkaantuivat, mutta velkakriisi kulmineoitui Kreikan maksukyvyttömyyteen vuonna 2010. Velkakriisin leviäminen uhkasi euroalueen rahoitusmarkkinoiden vakautta. Selviytyäkseen kriisistä monet jäsenmaat joutuivat hakemaan rahoitustukea Euroopan unionilta, mikä nosti myös muiden euromaiden rahoituskustannuksia.⁴⁹

Euroalueen luotettavuuden palauttamiseksi ja kriisistä toipumiseksi täytyi parantaa kriisinhallinnan välineitä sekä uudistaa finanssipolitiikan sääntöjä.⁵⁰ Karhinen totesi ennen kriisin varsinaista alkua, että ”finanssitoimialaa uhkaa sääntelykriisi” ja että ”sääntelyn voimakas lisääminen on riski pankkikeskeiselle Suomelle”.⁵¹ Kriisin keskellä vuonna 2013 Karhinen mainitsi, että finanssiryhmä koki ”merkittäviä paineita sekä poliittiselta että viranomaissääntelyn suunnalta”.⁵² Kun yritysjohtajat pyrkivät vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon, he toivovat usein, että yrityksiin kohdistuvaa sääntelyä kevennettäisiin.⁵³ Institutionaalinen vuorovaikutus on päämääräorientoitunutta, joten organisaation viestinnällä on aina jokin tavoite. Valitulla kategorialla on aina seurauksia, sillä niillä pyritään luomaan halutunlainen kuva.⁵⁴ Karhinen pyrki vahvistamaan viestiään leimaamalla sääntelyn kiristämisen kriisiksi. Ulostulo voidaan yhdistää kriisikategorian lisäksi myös talouskategoriaan. Karhinen loi kommentillaan kriisistä ja kiristyneestä sääntelystä selvän uhkakuvan Suomen taloudelle sekä OP Pohjolan toimintaympäristölle.

Karhisen retoriikka eurokriisistä on huomattavasti voimakkaampaa kuin hänen kommentissaan finanssikriisistä. Hän esimerkiksi vaati kotimaan päättäjiltä rohkeita päätöksiä ja talouskasvua tukevia rakenteellisia uudistuksia.⁵⁵ Lisäksi Karhinen osoitti vuonna 2011 selvää kritiikkiä Euroopan unionille poliittisesta aikaansaamattomuudesta:

Euroopan kyvyttömyys ratkaista velkakriisin hoito on kuitenkin lyönyt leimansa koko eurojärjestelmän kestävyys ja heikentänyt luottamusta niin paljon, että mahdolliset takaiskut päätösten toimeenpanossa lisääisivät markkinoiden

⁴⁸ Tooze 2018, 91–100.

⁴⁹ Heimonen 2024, 250–253.

⁵⁰ ”Eurokriisi 2010–2018”. Valtiovarainministeriön verkkosivut. <<https://vm.fi/kansainvaliset-rahoitusasiat/eurokriisi>> [luettu 11.3.2026].

⁵¹ OP-Pohjola-ryhmän osavuosikatsaus 5.5.2010, 1.

⁵² OP-Pohjola-ryhmän osavuosikatsaus 29.4.2013, 2.

⁵³ Wilks 2013, 118–119.

⁵⁴ Jokinen et al. 2012, 230–243.

⁵⁵ OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöstiedote 8.2.2012, 3.

hermostuneisuutta radikaalisti. Tämä olisi myrkkyä finanssialan toimintaedellytyksille.⁵⁶

Karhinen on tehnyt tietoisien valinnan, kun hän on päättänyt käyttää voimakkaita sanavalintoja. Sanavalinnat valitaan aina kontekstin mukaan ja ne liittyvät selonteon haluttuun kategoriaan.⁵⁷ Usein yrityksen virallisessa viestinnässä käytetään varsin neutraaleja sanavalintoja, joten vahvat sanavalinnat kiinnittävät lukijan huomion. Ne lisäävät huomattavasti kritiikin voimakkuutta ja korostavat kommentin kategoriasidonnaisuutta. Esimerkiksi myrkky on kuvakielinen ilmaisu, josta tulee luonnollisesti negatiivinen miellelyhtymä. Sanavalinnat korostavat sitä, kuinka eurokriisi heikensi finanssialan toimintaympäristöä. Käyttämällä voimakkaita ilmauksia kuten ”sirpaleinen Eurooppa on tienhaarassa”⁵⁸ ja ”tie ulos velkakriisistä tulee olemaan pitkä ja kuoppainen”⁵⁹ Karhinen otti suoraan kantaa kriisin vakavuuteen sekä Euroopan unionin hajanaisuuteen. Lisäksi hän pyrki herättämään tunteita kuvakielisillä ilmauksilla. Karhisen kommentteista voi huomata, että hän otti eurokriisiin voimakkaammin kantaa kuin finanssikriisiin. Tätä voi selittää se, että finanssiryhmä on kokenut eurokriisin finanssikriisiä vakavammaksi uhaksi. Lisäksi Karhinen oli kriisin iskiessä kokeneempi johtaja, mikä on voinut vaikuttaa rohkeampiin ulostuloihin.

2.2 Turvallisuuskriisit luovat epävarmuutta

Selkeyden vuoksi määrittelen tutkielmassa terveyskriisit ja sotilaalliset konfliktit käsitteen turvallisuuskriisi alle. Tutkielmassa käsite kattaa esimerkiksi koronapandemian ja Ukrainan sodan. Tämä luo selvän erottelun talous- ja turvallisuuskriisien välille, vaikka myös 2020-luvun turvallisuuskriiseillä oli merkittäviä vaikutuksia Suomen talouteen. On mielenkiintoista tarkastella, millaisia eroja pääjohtajien kommentteissa on kriisikategorian sisällä.

Koronavirus lähti leviämään Kiinan Wuhanista vuoden 2019 joulukuussa ja vuoden 2020 keväällä virus oli jo aiheuttanut pandemian. Vaikka koronapandemia oli ensisijaisesti terveydenhuollon kriisi, sillä oli merkittäviä talousvaikutuksia. Viruksen nopea leviäminen aiheutti lukuisia rajoituksia ja useita julkisia palveluita suljettiin. Esimerkiksi myynti romahti monilla palvelualoilla, mikä lisäsi lomautuksia ja työttömyyttä. Myös usean pörssiyhtiön osakekurssit laskivat nopeasti.⁶⁰

⁵⁶ OP-Pohjola-ryhmän osavuosikatsaus 2.11.2011, 3.

⁵⁷ Jokinen et al. 2012, 232.

⁵⁸ OP-Pohjola-ryhmän osavuosikatsaus 1.8.2012, 3.

⁵⁹ OP-Pohjola-ryhmän osavuosikatsaus 3.8.2011, 3.

⁶⁰ Uusitalo ja Vihriälä 2024, 260–263.

Ritakallion kaudella aineistosta ei löydy kriisikategorian kategorijäsenyyksiä ennen koronapandemiaa, joten hänen ensimmäiset vuotensa pääjohtajana olivat kriisien osalta rauhallisempia kuin Karhisen. Koronakriisin vaikutukset pankkisektoriin olivat lopulta pelättyä pienemmät EKP:n kevyen rahapolitiikan ja Suomen Pankin kansallisten ratkaisujen ansiosta.⁶¹ Kriisin suhteellisen lievät vaikutukset tulevat ilmi myös Ritakallion kommenteista. Hän totesi koronakriisin alkumetreillä vuonna 2020, että pankkisektorin kunto on hyvä verrattuna vuoden 2008 finanssikriisiin ja että finanssisektori ei ole nyt ”kriisin keskiössä”. Hän kuitenkin muistutti, että ”Koronaviruspandemia on suistanut maailmantalouden raiteiltaan”.⁶² Ritakallio ei siis vähätellyt kriisin globaaleja talousvaikutuksia. Kommentilla hän viesti esimerkiksi asiakkaille, että yhteiskunnallinen tilanne on erittäin epävarma, mutta odotettavissa ei ole pankeille katastrofaalisia seurauksia.

Ritakallio lähestyi koronakriisiä talouskasvun näkökulmasta vuoden 2020 loppupuolella, mutta hän korosti myös turvallisuuden tärkeyttä:

Hyvä kriisinhoito on tärkeää, mutta kriisinkin keskellä on muistettava uudistuminen ja tulevaisuuteen katsominen. Meidän on opittava toimimaan tavalla, joka turvaa sekä terveytemme että suomalaisen yhteiskunnan ja talouden toimivuuden.⁶³

Ritakallio kohdisti kommenttinsa päättäjille. Hän painotti, että vaikka terveyskriisi on ensisijainen huolenaihe, päättäjät eivät saa unohtaa Suomen talouskasvun vauhdittamista. Talouden nopea toipuminen kriisistä on finanssiryhmän etu, joten ei ole yllättävää, että Ritakallio korosti sitä. Kommentista löytyy kategoriasidonnaisia ilmauksia talous- ja sosiaaliseen kategoriaan, sillä Ritakallio vetosi yhteiskunnan toimivuuden ja terveyden turvaamiseen talouden toimikyvyn varmistamisen ohella. Kriisien keskellä myös Karhinen korosti talouskasvun vauhdittamista. Tämä oli erityisen luontevaa, sillä kyse oli niin sanotusti puhtaista talouskriiseistä. On merkillepantavaa huomioida, että niin talous- kuin turvallisuuskriisien kohdalla kommenteista löytyi risteyskohtia talouskategorian kanssa.

Ritakallion kommentit koronakriisistä olivat suhteellisen varovaisia, mutta hän otti kantaa talouden lisäksi myös pandemian hoitoon: ”--rokotusten etenemisen myötä näkymät ovat kirkastuneet”.⁶⁴ Kommentista käy ilmi, että hän suhtautui rokotuksiin positiivisesti.

⁶¹ Ibid., 266–267.

⁶² OP Ryhmän osavuosisikatsaus 28.4.2020, 3.

⁶³ OP Ryhmän osavuosisikatsaus 22.10.2020, 3.

⁶⁴ OP Ryhmän tilinpäätöstiedote 10.2.2021, 3.

Rokotukset olivat kriisinaikaisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa kiistanalainen aihe, mutta terveydenhuollon ammattilaiset ja yleinen mielipide näkivät rokotukset kriisin luonnollisena sekä välttämättömänä ratkaisuna. Myös rokotepositiivinen kommentti voidaan nähdä pääjohtaja-aktiivismina. Jos Ritakallio olisi kritisoinut rokotteita, hän olisi toiminut vastoin sosiaalisia normeja. Tämä olisi voinut olla hyvin haitallista OP Pohjolan yrityskuvalle. Siksi on hyvin luonnollista, että lausunnossa on haluttu korostaa kriisikategorian sisäisesti positiivisia näkökulmia.

Venäjä hyökkäsi vuoden 2022 helmikuussa Ukrainaan, mikä aiheutti uuden kriisin. Vaikka virustartuntoja havaittiin yhä runsaasti, koronakriisin aiheuttamat talousongelmat olivat jo helpottaneet. Sota kuitenkin aiheutti uusia talousvaikutuksia. Länsimaat julistivat Venäjälle talouspakotteita ja Venäjä ryhtyi vastatoimenpiteisiin, mikä aiheutti suoria talousvaikutuksia esimerkiksi yritysten liiketoimintaan. Kaupankäynti Venäjän kanssa pääosin loppui ja energianhinnat nousivat huomattavasti, sillä ennen sotaa Venäjä toimitti Eurooppaan merkittäviä määriä öljyä sekä maakaasua. Myös elintarvikkeiden hinnat nousivat, kun viljanvienti Ukrainasta väheni.⁶⁵

Ritakallio lähestyi myös Ukrainan sotaa talouden näkökulmasta vuonna 2022: ”Yhä jatkuva koronaviruspandemia ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan sivuvaikutuksineen tekevät talouden ennakkoinnista poikkeuksellisen vaikeaa”.⁶⁶ Ritakallio korosti limittyneen kriisitilanteen harvinaisuutta. Myöhemmin samana vuonna hän mainitsi Ukrainan sodan ja sitä seuranneen kiihtyneen inflaation sekä energiakriisin aiheuttaneen poikkeuksellisen epävarman toimintaympäristön.⁶⁷ Ritakallio suhtautui sotaan negatiivisesti sekä Venäjän laittoman hyökkäyksen että sen talousvaikutusten takia. Hän ei kuitenkaan ottanut suoraan kantaa sodan lopettamisen puolesta, vaan keskittyi enemmän korostamaan huoltaan sen vaikutuksista Suomen talouskehitykseen.

Primääriaineiston havaintojen perusteella voidaan todeta, että Karhinen otti vahvemmin kantaa kriiseihin. Esimerkiksi Karhinen totesi seuraavasti Venäjän vuonna 2014 suorittaman Krimin miehityksen aiheuttamasta epävarmuudesta:

⁶⁵ Uusitalo ja Vihriälä 2024, 274–275.

⁶⁶ OP Ryhmän osavuosisikatsaus 4.5.2022, 3.

⁶⁷ OP Ryhmän osavuosisikatsaus 26.10.2022, 3.

Taloudellinen ja geopoliittinen epävarmuus pitää euroaluetta ja erityisesti Suomea pihdeissään. Haasteita ja meneillään olevaa hermopeliä ei saa vähätellä. -- Syvä kriisitietoisuutemme on käännettävä luottamukseksi.⁶⁸

Länsimaat määräisivät Venäjälle talouspakotteita miehityksen jälkeen, joten miehitys vaikutti myös Suomen talouteen.⁶⁹ Niiden talousvaikutukset eivät kuitenkaan olleet läheskään yhtä suuret kuin Ukrainan sodan takia määrättyjen pakotteiden ja esimerkiksi niistä seuranneiden taloussuhteiden jäätyminen.⁷⁰ Kommentillaan Karhinen korosti tilanteen vakavuutta, mutta samalla hän pyrki rauhoitteluun ja luomaan uskoa kriisistä selviytymiseen. Hän kommentoi aiheutunutta uhkaa eikä vain passiivisesti maininnut tapahtunutta. Toisaalta Karhinen ei maininnut Venäjän suorittamaa miehitystä, toisin kuin Ritakallio totesi suoraan Venäjän hyökänneen Ukraina. Erilaista viestintää voi selittää sodan takia Suomen muuttunut suhde Venäjään.

Myös Ritakallio kommentoi turvallisuuskriisejä säännöllisesti, vaikka hän ei ottanut niihin yhtä vahvasti kantaa. Hän mainitsi useasti korkeana pysyneet geopoliittiset riskit, jotka Ukrainan ja vuoden 2023 lokakuussa alkanut Gazan sota aiheuttivat. Ritakallio totesi, että ”Valitettavasti kummassakaan konfliktissa ei ole nähtävissä pikaista ratkaisua”.⁷¹ Ritakallio tyytyi vain mainitsemaan käynnissä olevat konfliktit ja totesi niiden harmillisesti pitkittyneen, mutta hän ei vaatinut päättäjiltä tekoja niiden ratkaisemiseksi kuten Karhinen eurokriisissä. Karhisen tiukempia kannanottoja voi selittää se, että talouskriisit koettiin suuremmaksi uhaksi finanssisektorille. Ritakallion kauden konfliktit vaikuttivat OP Pohjolan toimintaympäristöön, mutta eivät suoraan finanssiryhmän toimialaan. Talouskriisit puolestaan haittasivat selvästi OP Pohjolan toimintaympäristöä ja toimintaa rahoituksen välittäjänä. On merkillepantavaa huomioda, että esimerkiksi vuoden 2015 pakolaiskriisiä ei mainita kommenteissa lainkaan, vaikka kriisillä oli merkittäviä vaikutuksia Euroopassa. Esimerkiksi hetkellisesti pakolaiskriisin pelättiin uhkaavan euroa ja koko yhteisvaluutan toimivuutta, jos jäsenmaat olisivat palauttaneet kansalliset rajavalvontansa.⁷² Sen sijaan esimerkiksi EKP:n kiristytvä regulaatio leimattiin ”sääntelykriisiksi”. Ritakallion ja Karhisen kommenttien perusteella voidaan päätellä, että pääjohtajat sekä OP Pohjola eivät koe yhtä suurta tarvetta ottaa kantaa turvallisuuskriiseihin kuin talouskriiseihin.

⁶⁸ OP-Pohjola-ryhmän osavuosisikatsaus 29.4.2014, 2.

⁶⁹ Hanhimäki 2014, 63–64.

⁷⁰ Uusitalo ja Vihriälä 2024, 275–277.

⁷¹ OP Ryhmän puolivuosisikatsaus 24.7.2024, 3.

⁷² Webber 2019, 137.

3 Talouden ilmiöt toistuvat kommenteissa

OP Pohjolan pääjohtaja on yksi suomalaisen finanssimaailman johtohahmoista. Siksi on luontevaa, että hän ottaa kantaa talouspoliittisiin kysymyksiin ja talouden ilmiöihin. Niin myönteisten kuin kielteisten talouspoliittisten näkemysten esittäminen esimerkiksi verotuksesta tai sääntelystä on pääjohtaja-aktivismia.⁷³ Tämän takia talouskategoria kattaa kaikki viittaukset talouden ilmiöihin kuten talouskasvuun tai päättäjien tekemiin politiikkatoimiin.

3.1 Päättäjille esitetään toiveita talouspolitiikan suunnasta

Pääjohtajat ottavat kantaa talouspolitiikkaan tuodakseen näkemyksensä esiin. Finanssiryhmän on järkevää tavoitella sille mieluista talouspolitiikkaa, jotta sen oma toimintaympäristö olisi mahdollisimman suotuista. On kiinnostavaa tarkastella, mitä asioita pääjohtajat pitivät asioina, joista finanssiryhmällä on selkeä linja ja joista ei ole varaa joustaa.

Pääjohtajat ottivat kantaa talouspolitiikkaan useaan otteeseen. Näkemykset olivat sekä myönteisiä että kielteisiä. Karhinen esimerkiksi ilmaisi mieltymyksensä Kataisen hallituksen toimiin vuoden 2014 alussa: ”Talouspolitiikassa suunta on ollut viime aikoina oikea. Tällä tiellä on jatkettava”.⁷⁴ Karhinen myös kritisoi päättäjien toimia vuotta myöhemmin: ”Merkittävä osa kansantalouden ongelmista on kuitenkin itse aiheutettuja ja siten myös itse ratkaistavissa”.⁷⁵ Kommenteista voidaan huomata, että samaa kategoriaa voi käyttää eri tilanteissa eri tarkoituksiin kuten kritisointiin tai oikeutukseen.⁷⁶ Edellä esitetyt toteavat ilmaukset voidaan nähdä faktualisointina. Karhinen kommentoi talouspolitiikkaa myös spekulatiivisesti: ”Talouspolitiikassa ollaan jo edetty oikeaan suuntaan, mutta onko sittenkään riittävän nopeasti?”.⁷⁷ Ritakallio sen sijaan ei kommentoinut talouspolitiikkaa spekulatiivisesti vaan faktualisoinnin avulla vuonna 2018: ”Tarvitsemmekin tässä ajassa yhteiskunnallisessa päätöksenteossamme erityistä pitkäjänteisyyttä ja vahvaa kykyä toteuttaa rakenteellisia uudistuksia”.⁷⁸ Kommenttien erilaisista sävyistä huolimatta talouspolitiikka oli molempien pääjohtajien ulostulojen kestoaihe.

⁷³ Rumstadt et al. 2024, 382.

⁷⁴ OP-Pohjola-ryhmä osavuosisikatsaus 29.4.2014, 2.

⁷⁵ OP Ryhmän osavuosisikatsaus 29.4.2015, 2.

⁷⁶ Jokinen et al. 1999, 142.

⁷⁷ OP Ryhmän osavuosisikatsaus 2.11.2016, 2.

⁷⁸ OP Ryhmän osavuosisikatsaus 3.5.2018, 3.

Pääjohtajien kannanotot kohdistuivat usein kotimaan politiikkaan ja päättäjien toimintaan. Esimerkiksi Karhinen pyysi eurokriisin keskellä vuonna 2012 suomalaisia päättäjiä kääntämään katseensa Euroopan sijasta Suomeen.⁷⁹ Samoin Ritakallio kommentoi poliittista tilannetta vuoden 2019 eduskuntavaalien jälkeen: ”Myös Suomessa politiikan suuntaan liittyy epävarmuutta ennen kuin uuden hallituksen linjauksista saadaan tietoa”.⁸⁰ Ritakallio ei kuitenkaan esittänyt toiveita, millaista politiikkaa uuden hallituksen tulisi tehdä. Karhinen sen sijaan kommentoi tulevia eduskuntavaaleja kärkkäämmin vuonna 2010:

Poliittisten päättäjien pöydällä on nyt lukuisia selvityksiä kansakunnan kasvun eväistä. Talouspoliittisessa päätöksenteossa on edessämme superkuukaudet. Tulevan kevään vaalien jälkeen on laadittava ohjelma, joka linjaa Suomen talouden suuntaviivat pitkälle tulevaisuuteen. Nyt tarvitaan rohkeutta, selvä rytminmuutos. Ei enää selvityksiä, vaan konkreettisia tekoja.⁸¹

Eurokriisin keskellä annetulla kommentilla on yhteys myös kriisikategoriaan. Ulostulosta voi tulkita, että Suomen taloustilanne on kireä ja sen parantamiseksi tarvitaan toimia. Mitä suurempi ja yhteiskunnallisesti merkittävämpi yritys on, sitä enemmän poliitikot todennäköisesti kiinnittävät huomiota sen näkemyksiin.⁸² Keskuspankkien harjoittamalla rahapolitiikalla on suuri vaikutus rahoitusmarkkinoiden toimintaan.⁸³ Kansallinen toimija voi kuitenkin kokea pystyvänsä vaikuttamaan helpommin myös toimintaympäristöä määrittelevään finanssipolitiikkaan. Esimerkiksi vuonna 2023 OP Pohjola oli Suomen suurin yhteisöveron maksaja.⁸⁴ Tämä voi lisätä finanssiryhmän yhteiskunnallista arvoa kansallisten päättäjien silmissä. Toisaalta on hyvä huomioda, ettei aineiston luonne ole välttämättä sellainen, että se tavoittaisi päättäjät helposti. Kuitenkin Karhisen viesti oli kohdistettu suoraan päättäjille, sillä se sisälsi heille toimintaohjeita.

Ritakallion kannanotot talouspolitiikkaan olivat huomattavasti varovaisempia kuin Karhisen. Hän esimerkiksi totesi koronakriisin keskellä, että ”luottamus yritysmyoenteiseen talouspolitiikkaan olisi hyvä saada palautettua”.⁸⁵ Karhinen puolestaan esitti näkemyksensä yritysten asemasta vaihtoehdottomuuden avulla vuonna 2014: ”Yleinen yhteiskunnallinen päättämättömyys ja päätösten ontuva toimeenpano heikentävät yksityisten toimijoiden

⁷⁹ OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöstiedote 8.2.2012, 3.

⁸⁰ OP Ryhmän osavuosisikatsaus 7.5.2019, 3.

⁸¹ OP-Pohloja-ryhmän osavuosisikatsaus 3.11.2010, 1.

⁸² Wilks 2013, 38.

⁸³ ”Rahapolitiikan välittyminen”. Suomen Pankin verkkosivut.

<<https://www.suomenpankki.fi/fi/rahapolitiikka/rahapolitiikan-valittyminen/>> [luettu 18.3.2026].

⁸⁴ ”Pankeilta tuli taas muhkeat verotuotot valtion kassaan – katso kuntasi parhaat yritysveronmaksajat Ylen koneesta”. Yle, 7.11.2024. <<https://yle.fi/a/74-20122612>> [luettu 20.3.2026].

⁸⁵ OP Ryhmän osavuosisikatsaus 28.4.2021, 3.

menestymisen edellytyksiä pitkällä aikavälillä”.⁸⁶ Ritakallio ei argumentoinut yhtä vahvasti, että yritysmäyönteistä politiikkaa täytyy edistää. Molempien kommentteista kuitenkin huomaa, että he halusivat osoittaa tukensa yrittäjille, mikä on myös heidän toimialalleen edullista.

Talousteategoriassa on usein risteyskohtia muihin kategorioihin. Karhinen katsoi pääjohtajakautensa viimeisessä kommenttiosiossa vuonna 2017 tulevaisuuteen: ”Talousteologiassa tarmoa täytyy riittää sote-ponnisteluiden ohella myös digitaalisessa maailmassa pärjäämiseen ja menestymisen edellytyksiin”.⁸⁷ Ritakallio puolestaan huomautti vuotta myöhemmin, että ”hyvinvointiyhteiskunnan perustan” turvaamiseksi tarvitaan päättäjiltä kapasiteettia toteuttaa tarvittavia rakenneuudistuksia.⁸⁸ Karhisen kommentissa löytyy viitteitä teknologiseen kategoriaan, joka kiinnostavasti yhdistetään talousteologiikkaan. Ritakallion kommentissa voidaan puolestaan nähdä sidonnaisuus sosiaaliseen kategoriaan. Vuodet 2017 ja 2018 olivat ainoat, kun kriisikategoria ei ollut havaittavissa aineistosta. On kiinnostavaa, että silloin talousteologiassa oli sidonnaisuutta esimerkiksi sosiaaliseen kategoriaan. Molemmista ulostuloista voidaan huomata, että kun yrityksen toimintaympäristö on rauhallinen eikä akuuttia kriisiä ole päällä, pääjohtajat voivat ottaa kantaa talousteologiikkaan laajemmin ja nostaa esiin muita ajankohtaisia teemoja.

3.2 Kriisien sävyttämä talous ei kasva

Pääjohtajat ottivat kantaa talouden ilmiöihin yleisesti ilman, että kommentit oli suoraan kohdistettu päättäjille. Todellisuudessa kommentteilla haluttiin kuitenkin viestiä pääjohtajien näkemyksistä ja tuoda niitä myös päättäjien tietoisuuteen. Primääriaineistosta nousevat esiin erityisesti kannanotot liittyen talouskasvuun, julkisen velan kasvuun ja talouden uhakuviin.

Vuoden 2008 finanssikriisi iski Suomen talouteen kansainvälisesti verrattuna voimakkaasti ja toipuminen kriisistä on ollut hyvin hidasta. Esimerkiksi vuonna 2008 Suomen valtionvelka oli 34 prosenttia bruttokansantuotteesta (BKT) kun vuonna 2024 velkasuhde oli jo kaksinkertaistunut.⁸⁹ Julkinen velka nousi esiin useaan otteeseen etenkin Ritakallion kommentteissa. Hän nimesi julkisen talouden velkaantumisen yhdeksi kansantalouden suurimmista huolista sekä korosti, että keskustelua velkaantumisesta on jatkettava ”ja hyvä niin”.⁹⁰ Karhinen puolestaan ei tuonut esiin huoltaan velkaantumisesta yhtä vahvasti, vaan hän

⁸⁶ OP-Pohjola-ryhmän osavuositatsaus 24.10.2014, 2.

⁸⁷ OP Ryhmän osavuositatsaus 1.11.2017, 3.

⁸⁸ OP Ryhmän osavuositatsaus 3.5.2018, 3.

⁸⁹ Heimonen 2024, 246–247.

⁹⁰ OP Ryhmän tilinpäätöstiedote 10.2.2021, 3; OP Ryhmän osavuositatsaus 1.8.2018, 3.

nosti esiin esimerkiksi verotuksen. Yritykset pyrkivät usein vaikuttamaan verotuksen keventämiseen.⁹¹ Karhinen totesi verotuksesta seuraavasti vuonna 2013: ”Tarvitsemme rohkeita ja kannustavia poliittisia päätöksiä. Veronkorotusten tie on kuljettu loppuun”.⁹² Ilmauksissa Karhinen hyödyntää vaihtoehdottomuusstrategiaa. Sen tavoitteena on vakuuttaa lukija tai kuulija siitä, että asia voidaan mielekkäästi ratkaista vain yhdellä oikealla tavalla.⁹³ Kommentista paistaa selkeästi läpi Karhisen ja OP Pohjolan näkemys toivotusta talouspolitiikasta, joten kommentti voidaan nähdä viestinä päättäjille. Toisaalta kommentilla viestitään asiakkaille finanssiryhmän näkemyksestä. Pääjohtajat korostivat talouskategorian sisällä eri teemoja, mikä on luontevaa esimerkiksi vaihtelevien suhdannetilanteiden takia. He valitsivat talouskategorian sisällä eri näkökulmia, mutta molemmat pyrkivät herättämään keskustelua julkisen talouden tilasta.

Tutkielman tarkasteluvälillä vuosina 2008–2024 Suomen talousnäkyvät eivät olleet valoisa. Karhinen nosti esiin vuonna 2014 kommentissaan Suomen talouden riippuvuuden Venäjästä ja sen luoman uhkakuvan:

Viime viikkojen globaalien taloudelliseen sodankäyntiin liittyvien toimien voimistuminen on tuonut uusia uhkakuvia Suomen jo ennestään hauraan talouskehityksen ylle. Vienti- ja erityisesti Venäjäriippuvaisena taloutena joudumme kohtaamaan uusia itsestämme riippumattomia vakavia haasteita.⁹⁴

Ulostulossa on havaittavissa jälleen kategoriasidonnaisuus kriisikategoriaan. Myös Ritakallio kommentoi talouden epävarmaa tilaa vuonna 2019. Hän totesi talouden tilan pysyvän lähitulevaisuudessa kohtuullisena, vaikka kansainvälinen politiikka aiheuttaa riskejä talouskasvulle.⁹⁵ Toisin kuin Karhinen, Ritakallio ei kuitenkaan suoraan maininnut, mitkä kyseiset poliittiset uhkakuvat ovat. Toisaalta Karhinenkaan ei suoraan maininnut, että haasteet Venäjän kanssa liittyivät Krimin miehitykseen ja siitä aiheutuneeseen epävarmaan toimintaympäristöön. Pääjohtajat ottivat kantaa kansainvälisen politiikan vaikutukseen OP Pohjolan toimintaympäristöön suhteellisen varovaisesti.

Talouskasvun tavoittelemisen ei ole vain pääjohtajan vaan myös yrityksen pyrkimys. Kuten aiemmin todettiin, yrityksen itse tuottamat asiakirjat eivät usein heijasta vain yksilön vaan

⁹¹ Wilks 2013, 118–119.

⁹² OP-Pohjola-ryhmän osavuosisikatsaus 6.2.2013, 2.

⁹³ Jokinen et al. 2004, 163.

⁹⁴ OP-Pohjola-ryhmän osavuosisikatsaus 6.8.2014, 2.

⁹⁵ OP Ryhmän puolivuosisikatsaus 30.7.2019, 3.

myös organisaation näkemyksiä.⁹⁶ Tämä täytyy huomioida, kun lähteitä tulkitaan menneisyyden jälkinä. Kuitenkin on tärkeää tulkita, kenen ääni lähteessä kuuluu.⁹⁷ Aineistosta voi päätellä, että Karhinen osoitti huolensa talouden tilasta vuonna 2013 omalla äänellään:

-- kannan kasvavaa huolta Suomen talouden tulevasta kehityksestä. Olemme heiveröisellä kehityspolulla. Ilman talouskasvua ei synny uusia työpaikkoja.⁹⁸

Ritakallion kommentteissa ei käytetty yksikön ensimmäistä persoonaa, joten hänen voidaan katsoa puhuneen Karhista enemmän finanssiryhmän äänellä. Hän kuitenkin toi useaan otteeseen esiin huolensa Suomen työllisyystilanteesta, vaikka myös positiivista kehitystä oli nähtävissä. Kommenttien luonne oli toteava: ”Julkisen talouden kestävyuden takaamiseksi tulisi edelleen lisätä työllisyysastetta kohentavia toimia”.⁹⁹ Ritakallion kommentista saa vaikutelman, että hän toi esiin organisaation näkemyksen. Karhisen voi puolestaan nähdä kommentoineen asiaa itsenäisesti, vaikka hänen kommenttiinsa varmasti vaikutti finanssiryhmän näkemys ja toiveet talouskasvusta sekä työllisyyden kasvusta. Työllisyydellä on merkitys Suomen talouteen, mutta se myös vaikuttaa suuresti asiakkaiden arkeen. Pääjohtajat voivat kokea tärkeänä korostaa työllisyystoimia, jotta he luovat viestinnässään asiakaslähtöistä kuvaa.

Pääjohtajat kommentoivat talouskategorian sisällä monia eri talouden ilmiöitä ja he usein korostivat eri näkökulmia. Tämä on luontevaa, sillä he kommentoivat taloustilannetta eri aikoina, joten pinnalla olleet kommentoitavat ilmiöt vaihtelivat. Kommentit oli usein osoitettu suoraan päättäjille ja medialle sekä asiakkaille tiedoksi finanssiryhmän näkemyksistä. Karhinen esitti usein näkemyksensä vaihtoehdottomuuden avulla, kun Ritakallio puolestaan tyytyi usein toteamaan, ettei ole tyytyväinen Suomen taloustilanteeseen. Kommenttien pääviestin voidaan katsoa olevan sama: Suomen talous on saatava kasvuun kriisien sävyttämässä toimintaympäristössä.

⁹⁶ Kipping et al. 2014, 313–314.

⁹⁷ Kalela 2000, 90–95.

⁹⁸ OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöstiedote 6.2.2013, 2.

⁹⁹ OP Ryhmän osavuosisikatsaus 3.5.2018, 3.

4 Sosiaalinen ulottuvuus heijastaa yhteiskuntavastuuta

Sosiaalisen kategorian sisältä löytyy monia eri teemoja, jotka viittaavat yhteiskuntaan tai OP Pohjolan yhteiskuntavastuuseen. Yritysten yhteiskuntavastuuseen liitetyt teemat eivät yleensä ole erityisen kiistanalaisia.¹⁰⁰ Kuitenkin pääjohtajan ulostuloilla liittyen yhteiskunnallisiin aiheisiin voi olla vaikutuksia politiikkaan ja asiakkaiden mielikuvaan yrityksestä.¹⁰¹ Pääjohtajien on siis taktisesti viisasta nostaa esiin erilaisia yhteiskunnallisia aiheita ja ajaa asiakkaidensa etua.

4.1 Osuustoiminnallisuus velvoittaa ottamaan kantaa

Kuten aiemmin todettiin, OP Pohjola on osuustoiminnallinen ja sen takia asiakasomisteinen finanssiryhmä. Siksi on luontevaa, että pääjohtajien kommentteissa korostettiin usein asiakkaiden ja erityisesti omistaja-asiakkaiden roolia. Yleisellä tasolla on mielenkiintoista pohtia, nostavatko pääjohtajat kommentteissaan esiin tiettyjä asioita, koska finanssiryhmä kokee olevansa sen niin sanotusti velkaa osuustoiminnallisuuden takia.

Eri sidosryhmien ja osakkeenomistajien huomioiminen sekä organisaation työkuultuuri ja työntekijöiden odotukset voivat vaikuttaa yritysjohtajan ulostuloon, mutta ne voivat myös luoda hänelle velvollisuuden ottaa kantaa.¹⁰² Karhinen mainitsi kommentissaan tämän vastuun: ”Sidosryhmämme, ei vähiten asiakkaamme, odottavat meiltä muun ohessa arvojemme mukaista toimintaa ja läpinäkyvyyttä sekä avoimuutta viestinnässämme”.¹⁰³ Useat osakeyhtiöt ottavat yhteiskuntavastuunsa hyvin vakavasti, joten OP Pohjola ei ole tässä suhteessa poikkeus. OP Pohjolan tilanteessa asiakasomistajat voidaan rinnastaa osakkeenomistajiin. Finanssiryhmä kuitenkin korostaa huomattavasti osuustoiminnallisuutta viestinnässään. Karhinen kertoi olevansa ylpeä asiakasomisteisesta arvopohjasta.¹⁰⁴ Hän hyödynsi asiakasomisteisuutta moneen otteeseen retoriikassaan: ”Yhteisömuotomme sallii ja samalla myös velvoittaa meitä kantamaan vastuuta Suomesta”.¹⁰⁵ OP Pohjola pyrkii huomioimaan toiminnassaan monipuolisesti eri sidosryhmänsä.¹⁰⁶ Myös Ritakallio nosti esiin osuustoiminnallisuuden lisäksi ”sidosryhmien kasvavat odotukset” esimerkiksi vastuullisen

¹⁰⁰ Rumstadt et al. 2024, 372.

¹⁰¹ Chatterji ja Toffel 2019, 160–162.

¹⁰² Cocyota 2023, 427–430.

¹⁰³ OP Ryhmän osavuositiedote 27.4.2016, 2.

¹⁰⁴ OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöstiedote 6.2.2014, 2.

¹⁰⁵ OP Ryhmän tilinpäätöstiedote 5.2.2015, 2.

¹⁰⁶ Kuusterä 2019, 87.

liiketoiminnan kehittämisessä.¹⁰⁷ Molemmat pääjohtajat korostivat sidosryhmien roolia, joten sidosryhmien odotusten voidaan päätellä vaikuttavan pääjohtajien kannanottoihin. Karhinen ja Ritakallio kumpikin argumentoivat, että asiakasomisteisuus ja finanssiryhmän kansallinen merkitys velvoittavat OP Pohjolan osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä toimiin esimerkiksi Suomen taloudellisen tilan parantamiseksi.

Pääjohtajien ulostuloissa toistui velvollisuuden lisäksi myös vastuu asiakkaista. Vuonna 2016 Karhinen vetosi tähän kommentissaan: ”Vuonna 2008 lupasimme viedä asiakkaamme yli finanssikriisin. Nyt lupasimme viedä asiakkaamme läpi digitaalisen murroksen”.¹⁰⁸ Karhinen hyödynsi retoriikassaan kriisikategoriaa ja kuvasi finanssikriisin hoitoa menestystarinana asiakkaiden kannalta. Myös finanssikriisin keskellä hän totesi, että OP Pohjola on arvojensa mukaisesti kantanut vastuuta asiakkaistaan.¹⁰⁹ Ritakallio puolestaan korosti vuonna 2022 OP Pohjolan perustehtävän olevan omistaja-asiakkaiden menestyksen edistäminen finanssiryhmän arvojen mukaisesti: ”ihmisläheisesti, vastuullisesti ja yhdessä menestyen”.¹¹⁰ Hän nosti enemmän esiin finanssiryhmän arvoja suoraan osuustoiminnallisuuteen vetoamisen sijaan.

Molemmat pääjohtajat hyödynsivät sosiaalista kategoriaa ja vetosivat asiakasomisteisuuden velvoittavan finanssiryhmän kantamaan vastuuta asiakkaistaan. Kategorioiden käyttö on aina tilannesidonnaista. Valittu kategoria voi esimerkiksi toimia retorisenä keinona, kun halutaan oikeuttaa tiettyjä toimenpiteitä.¹¹¹ Sosiaalista kategoriaa ja osuustoiminnallisuutta käytetään viestinnän keinona perustella finanssiryhmän velvollisuutta osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja kantaa vastuuta asiakkaista. OP Pohjola korostaa yhteiskunta- ja sidosryhmävastuutaan kenties tavallista osakeyhtiötä enemmän, sillä pääjohtajien kommentoissa toistui finanssiryhmän velvollisuus kantaa vastuuta Suomesta sekä erityisesti omistaja-asiakkaista.

4.2 Liikunta ja ympäristö kuvaavat organisaation arvoja

Pääjohtajien päätökseen ottaa kantaa vaikuttavat sekä heidän arvonsa ja mielipiteensä että heidän edustamansa organisaation etu ja arvopohja.¹¹² Pääjohtajilla on alusta tuoda esiin

¹⁰⁷ OP Ryhmän osavuositiedote 27.10.2021, 3.

¹⁰⁸ OP Ryhmän tilinpäätöstiedote 4.2.2016, 2.

¹⁰⁹ OP-Pohjola-ryhmän osavuositiedote 5.11.2009, 1.

¹¹⁰ OP Ryhmän osavuositiedote 4.5.2022, 3.

¹¹¹ Jokinen et al. 1999, 143.

¹¹² Cocyota 2023, 425.

organisaation arvoja finanssiryhmän virallisissa dokumenteissa. On kiinnostavaa pohtia, vaikuttivatko pääjohtajien omat arvot ja mielenkiinnon kohteet annettuihin kommentteihin.

Pääjohtaja-aktivismi on tehokkainta, jos sanoma on muotoiltu talouden termein. Tällöin kannanottaja näyttäytyy ensisijaisesti yritysjohtajana ja oman alansa asiantuntijana, mikä lisää yleisön luottamusta.¹¹³ Pääjohtaja-aktivismissa on siis kannattavaa hyödyntää talousteemoja, vaikka tosiasiallinen viesti liittyisi eri kategoriaan. Esimerkiksi Ritakallion kauden kommenteissa ilmastonmuutos ja vihreä siirtymä nousivat esiin usein. Hän esimerkiksi nimensi vuonna 2019 ilmastonmuutoksen yhdeksi ”aikamme polttavimmaksi ongelmaksi”.¹¹⁴ Ritakallio toi esiin vuonna 2024 OP Pohjolan omia ympäristötekoja vahvasti talousnäkökulman avulla: ”Toimialakohtaisilla päästövähennystavoitteilla haluamme kannustaa asiakkaitamme kohti hiilineutraalia taloutta ja siten osaltamme edistää vihreää siirtymää”.¹¹⁵ Ritakallio ei kuitenkaan ottanut vahvasti kantaa siihen, että suuria ilmastotekoja pitäisi tehdä enemmän esimerkiksi valtion hallinnon puolesta, vaikka hän toi selvästi esiin ilmastonmuutoksen aiheuttaman uhan.

On merkillepantavaa huomioida, etteivät ilmasto- ja ympäristöteemat nousseet Karhisen kommenteissa lainkaan esiin, kun Ritakallio puolestaan kommentoi kestävästä liiketoimintaa usein. Vuoden 2024 presidentinvaalien alla Karhinen kertoi tukeneensa valitsijayhdistyksen ehdokkaan ja vihreiden kansanedustajan Pekka Haaviston kampanjaa rahallisesti, vaikka Karhinen totesi olevansa ”markkinamyönteinen ja aiemmin uskollinen kokoomuksen äänestäjä”.¹¹⁶ Ulostulo kenties heijastaa Karhisen muuttuneita henkilökohtaisia näkemyksiä. Vaikka kestävä kehitys oli suuremmissa roolissa julkisessa keskustelussa Ritakallion kaudella, Karhisella olisi ollut mahdollisuus kommentoida ympäristöteemoja omalla pääjohtajakaudellaan. Esimerkiksi Pariisin ilmastopöytäsohutus solmittiin vuonna 2015 ja se astui voimaan vuonna 2016.¹¹⁷ Aiheesta ei kuitenkaan ole mainintoja kommenteissa. Tästä voidaan päätellä, ettei ympäristöteemojen esiin tuominen ollut Karhisen tai finanssiryhmän mielestä tarpeen. Ritakallion ulostulot voidaan puolestaan nähdä yhteiskunnallisen keskustelun trendin, finanssiryhmän muuttuneiden tavoitteiden tai pääjohtajan omien arvojen tuloksena. Kestävän

¹¹³ Chatterji ja Toffel 2019, 165.

¹¹⁴ OP Ryhmän osavuosisikatsaus 29.10.2019, 3.

¹¹⁵ OP Ryhmän tilinpäätöstiedote 7.2.2024, 4.

¹¹⁶ ”Hesburgerin perustaja rahoittaa Stubbia, Herlinien mahtisuvun jäsen Haavistoa: rikkaat kertovat, keitä tukevat”. Yle, 11.1.2024. <<https://yle.fi/a/74-20068845?origin=rss>> [luettu 25.3.2026].

¹¹⁷ ”Pariisin ilmastopöytäsohutus”. Ympäristöministeriön verkkosivut. <<https://ym.fi/pariisin-ilmastosopimus>> [luettu 25.3.2026].

liiketoiminnan korostaminen voidaan nähdä osana julkisen keskustelun ilmapiirin muutosta, sillä 2020-luvulla yrityksiltä on odotettu aiempaa enemmän vastuullisuustekoja.

Ritakallio nosti esiin vuonna 2023, että OP Pohjola haluaa edistää lasten ja nuorten hyvinvointia esimerkiksi rahoittamalla heille harrastustoimintaa sekä tekemällä yhteistyötä urheilun lajiliittojen kanssa.¹¹⁸ Ritakallio toimi Suomen Olympiakomitean puheenjohtajana vuosina 2016–2020.¹¹⁹ Kommentti kuvaa finanssiryhmän arvojen lisäksi Ritakallion omia kiinnostuksen kohteita, sillä Karhinen ei omissa kommentteissaan maininnut liikuntaharrastusten tukemista. Lasten ja nuorten sijaan Karhinen nosti esiin esimerkiksi huolensa siitä, lisääkö nopeasti etenevä digitalisaatio työelämästä syrjäytymistä.¹²⁰ Karhinen otti kommentillaan kantaa laajaan yhteiskunnalliseen keskusteluun, sillä digitalisaatio vaikutti Karhisen oman henkilöstön lisäksi kaikkiin työkäisiin. Ritakallion viesti on puolestaan kohdistettu ensisijaisesti asiakkaille, mutta myös medialle. Vastuullisuustekojen korostaminen viestinnässä voidaan nähdä osana osuustoiminnallista vastuuta asiakkaista ja heidän hyvinvoinnistaan sekä keinona luoda myönteistä yrityskuvaa.

Kategorioiden risteyskohtien tarkastelu on aina hedelmällistä. On mielenkiintoista, että myös sosiaalisella kategoriolla oli risteyskohtia sekä kriisi- että talouskategorian kanssa. Analyysin perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että talouskategorialla oli eniten sidonnaisuutta muihin kategorioihin molempien pääjohtajien kommentteissa. Sosiaalisella kategoriolla oli lopulta vähiten risteyskohtia muiden kategorioiden kanssa.

Ritakallio nosti Karhista enemmän esiin yhteiskunnallisia aiheita, joilla ei ole suoraa yhteyttä OP Pohjolan ydinliiketoimintaan. Karhisen voidaan nähdä esiintyneen enemmän puhtaana yritysjohtajana, kun hän ei ottanut kommentteissaan yhtä paljon kantaa sosiaalisiin aiheisiin. Ritakallion kommentteihin on voinut vaikuttaa julkisen keskustelun muuttunut ilmapiiri ja yrityksiin kohdistuvat odotukset, että niiden tulisi ottaa aiempaa enemmän kantaa yhteiskunnallisiin aiheisiin.

¹¹⁸ OP Ryhmän osavuositiedote 3.5.2023, 4.

¹¹⁹ ”Timo Ritakallio ei jatka Olympiakomitean puheenjohtajana – ”Tässä ei ole mitään ihmeellistä eikä dramatiikkaa”. Yle, 17.6.2020. <<https://yle.fi/a/3-11407334>> [luettu 21.3.2026].

¹²⁰ OP Ryhmän osavuositiedote 1.11.2017, 3.

5 Johtopäätökset

Kriisi-, talous- ja sosiaalinen kategoria näkyivät pääjohtajien kommentteissa läpi tarkasteluvälin. Talouskategoria oli havaittavissa tarkasteluvälin jokaisena vuotena. Taloudella on merkittävä vaikutus OP Pohjolan toimintaympäristöön, joten pääjohtajien on kannattavaa kommentoida säännöllisesti esimerkiksi talouspolitiikkaa. Myös kriisikategoria oli vahvasti esillä. Ainoat vuodet, jolloin kriisikategoria ei esiintynyt, olivat 2017 ja 2018. Sosiaalisen kategorian ajallisen esiintymisen määrittäminen on haastavampaa. Aineistossa esiintyi mainintoja asiakkaiden eduista ja osuustoiminnallisuudesta vuosittain. Kuitenkin finanssiryhmän liiketoiminnan kannalta vähemmän kriittiset yhteiskunnalliset aiheet, kuten ilmastonmuutos, esiintyivät kommentteissa huomattavasti harvemmin. Tästä voidaan todeta, ettei finanssiryhmällä ole yhtä suurta tarvetta ottaa kantaa yhteiskunnallisiin aiheisiin kuin talouteen tai kriiseihin. Sosiaalinen kategoria oli kuitenkin havaittavissa läpi tarkasteluvälin, vaikka maininnat eivät olleet yhtä kanta-aottavia kuin muissa kategorioissa.

Kategorioiden sisällä korostettiin eri aiheita riippuen siitä, minkälaiseen yhteiskunnalliseen kontekstiin ne sijoitettiin. Kriisikategoriassa esiin nousivat tarkasteluvälillä sattuneet talous- ja turvallisuuskriisit. Karhinen kommentoi kriisejä Ritakalliota voimakkaammin. Hän leimasi esimerkiksi EKP:n kiristyneen sääntelyn kriisiksi, mikä kertoo kriisikategorian monipuolisesta hyödyntämisestä. Karhisen voimakkaampaa reagoitua kriiseihin voi selittää se, että hänen toimikaudellaan koettiin OP Pohjolan toimiympäristöä suoraan uhkaavia talouskriisejä. Karhinen kommentoi finanssikriisiä suhteellisen neutraalisti, mutta eurokriisiin hän otti vahvasti kantaa. Neutraalia suhtautumista finanssikriisiin voi selittää talouden ongelmien rationaalisuus ja OP Pohjolan vakavaraisuus. Vuoden 2008 finanssikriisi osui heti Karhisen pääjohtajakauden alkuun. Sen sijaan eurokriisin kohdalla Karhisella oli jo kokemusta kriisiviestinnästä, joten hän saattoi uskaltaa ottaa rohkeammin kantaa kriisin hoitoon. Lisäksi eurokriisi on voitu nähdä suurempana uhkana finanssiryhmän toiminnalle. Karhinen vaatii päättäjiltä tekoja, sääntelyn keventämistä ja rohkeutta vaikeisiin päätöksiin, mutta lopulta hän ei nimennyt kovin konkreettisia toimia kriisin helpottamiseksi.

Ritakallion kaudella kriisit kohdistuivat ensisijaisesti terveydenhuoltoon ja turvallisuuteen, vaikka myös niillä oli merkittäviä talousvaikutuksia. Talouskriisit ja erityisesti eurokriisi on voitu nähdä OP Pohjolan sisällä turvallisuuskriisejä suurempana uhkakuvana, johon on haluttu ottaa enemmän kantaa. Ritakallion kommentit esimerkiksi Ukrainan sodasta ja koronapandemiasta olivat suhteellisen neutraaleja. Kriisien aikana OP Pohjolan taloustilanne

oli vakaa, mikä voi selittää neutraalia kommentointia. Tästä voidaan päätellä, ettei pääjohtajilla ole tarvetta ottaa vahvasti kantaa turvallisuuskriiseihin.

Molemmat pääjohtajat ottivat kantaa eri talouspolitiikan aiheisiin. Kommentit kohdistuivat lähinnä Suomen finanssipolitiikkaan. Esiin nousivat niin julkinen velka, verotus, talouskasvu kuin työllisyystilanne. Ritakallio ja Karhinen käyttivät viestinnässään eri aiheita talouskategorian sisällä, mutta molempien tavoitteena oli tuoda esiin heidän näkemyksensä Suomen talouden tilasta. Pääjohtajien kantaa ottavimmat ja rohkeimmat kommentit löytyvät talouskategoriasta, sillä molemmat pääjohtajat esittivät päättäjille ja medialle näkemyksensä, millaisia toimia talouspolitiikassa tulisi tehdä. He toivat esiin niin tyytyväisyytensä kuin tyytymättömyytensä tehtyyn talouspolitiikkaan.

Sosiaalisessa kategoriassa esiin nousi OP Pohjolan osuustoiminnallisuuteen perustuva velvollisuus asiakkaitaan kohtaan ja vastuu heistä. Muita aiheita olivat ilmastonmuutos ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät vastuullisuusteot. Ritakallio nosti sosiaalisen kategorian sisällä enemmän esiin yhteiskunnallisia aiheita, kun Karhinen korosti enemmän osuustoiminnallisuuden merkitystä. Pääjohtajat osoittivat kommenttinsa erityisesti finanssiryhmän sidosryhmille ja asiakkaille.

Pääjohtajat nostivat kommentteissaan esiin kriisi-, talous ja sosiaalista kategoriata eri syistä. Kommenteissa korostui, että finanssiryhmä on velvollinen informoimaan omistaja-asiakkaitaan ja ajamaan heidän etuaan. Karhinen ja Ritakallio viestivät muun muassa kriisien vaikutuksista, mutta he myös toivoivat päättäjiltä mieluisia politiikkatoimia kriisitilanteen helpottamiseksi. Pääjohtajat nostivat esiin esimerkiksi talousaiheita, jotta he voisivat parantaa finanssiryhmän toimintaympäristöä ja edistää asiakkaidensa taloudellista kehitystä. Kannanottojen taustalla on voinut olla poliittisen vaikuttamisen lisäksi myös yrityskuvan kiillottaminen tai pääjohtajan omat tavoitteet, kuten vastuullisuustekojen esiin tuominen sosiaalisessa kategoriassa.

Kuten aiemmin todettiin, yrityksen johtohenkilöiden virallisiin lausuntoihin vaikuttaa organisaation etu, vaikka ne ulosanniltaan vaikuttavat pääjohtajien kommenteilta. Kommenteissa on myös huomioitu asiakkaiden ja sidosryhmien odotukset kenties tavallista osakeyhtiötä vahvemmin. Siksi pidän hyvin epätodennäköisenä, että pääjohtajien kommentit tulisivat suoraan pääjohtajien suusta ilman, että ne käyvät läpi usean henkilön arvioinnin. Lisäksi reaktioihin ja retoriikkaan on todennäköisesti vaikuttanut jossain määrin pääjohtajan luonne sekä omat näkemykset, sillä Karhisen kommentteja voi monilta osin pitää kantaa

ottavampina kuin Ritakallion. Karhinen hyödynsi kommentteissaan Ritakalliota enemmän esimerkiksi kielikuvia, vaihtoehdottomuutta ja yksikön ensimmäistä persoonaa. Analyysin perusteella voidaan todeta, että Karhisen oma ääni kuului kommenteissa Ritakalliota enemmän.

Kategoriat eivät sulje toisiaan pois ja kategorioiden välisiä risteyskohtia oli monessa kommentissa. Kriisi- ja sosiaalisen kategorian kommenteissa oli usein kategoriasidonnaisuus talouskategoriaan esimerkiksi finanssikriisin avulla. Talouskategoriaa käytettiin myös vahvistamaan pääjohtajan kuvaa yritysjohtajana ja kommentoitavan aiheen asiantuntijana. Primääriaineiston havaintojen perusteella voidaan todeta, että talouskategoria esiintyi kommenteissa eniten. Sosiaalinen kategoria puolestaan näkyi pääjohtajien kommenteissa vähiten. Primääriaineistossa oli suhteellisen vähän kommentteja, jotka eivät liittyneet ollenkaan OP Pohjolan liiketoimintaan. Talouskategorian voidaan ajatella olevan kaiken keskiössä, mikä on luontevaa, kun on kyse finanssialan yrityksestä. Tämä voidaan nähdä erona Rumstadt et al. tutkimustuloksiin, sillä he havaitsivat toimitusjohtajien ottavan talouden sijaan eniten kantaa yhteiskunnallisiin ja poliittisiin kysymyksiin.¹²¹ Ritakallio ja Karhinen kommentoivat kriisi- sekä sosiaaliseen kategoriaan kuuluvia aiheita säännöllisesti, mutta he erottuivat pääjohtaja-aktivismillaan johtajien valtavirrasta keskittymällä eniten talousaiheisiin.

Aineiston perusteella voidaan todeta, että pääjohtajien kommentit olivat varovaisia eivätkä kovin kiistanalaisia. Vastaavasti pääjohtajien sosiaalisen median päivitysten tutkiminen olisi voinut tuottaa erilaisia tutkimustuloksia. Tämän takia kiinnostava jatkotutkimusaihe olisi vertailla pääjohtajien sosiaalisen median päivityksissä esitettyjä ulostuloja, joista voisi löytyä suurempia eroja kuin finanssiryhmän itse julkaisemasta aineistosta. Vastaavasti vertailua voisi tehdä myös sosiaalisen median päivitysten tai sanomalehtien artikkelien ja finanssiryhmän virallisten dokumenttien välillä. Vertailua osavuosi-, ja puolivuosisikatsausten sekä tilinpäätöstiedotteiden viestinnässä voisi jatkaa tutkimalla pääjohtajien reaktiota esimerkiksi 1990-luvun lamaan, EU-jäsenyyteen ja yhteisvaluuttaan. Olisi mielenkiintoista vertailla, löytyykö kahden eri finanssialan toimijan ylimpien johtajien kommenteista eroavaisuuksia. Tämän avulla voisi tutkia syvemmin, millainen vaikutus osuustoiminnallisuudella on OP Pohjolan ja pääjohtajien viestintään. Tämä mahdollistaisi kahden henkilön kommenttien vertailun esimerkiksi samasta kriisistä. Myös finanssialan johtohenkilöiden ulostulojen vertailu kansainvälisesti olisi erittäin hedelmällistä etenkin, jos primääriaineistona

¹²¹ Rumstadt et al. 2024, 380–385.

käytettäisiin sosiaalisessa mediassa esitettyjä ulostuloja. Näin voitaisiin havainnollistaa mahdollisia pääjohtaja-aktivismiin ja kategorioiden käyttöön liittyviä kulttuurieroja.

Kommenteissa nousivat esiin vain merkittävät poliittiset tapahtumat, mikä sopii virallisen dokumentin luonteeseen. Pääjohtajat eivät ottaneet lähes ollenkaan kantaa poliittisiin tapahtumiin, jotka eivät mitenkään vaikuttaneet finanssiryhmän toimintaympäristöön, kuten joidenkin yritysten toimitusjohtajat ovat tehneet. Jos pääjohtajat olisivat halunneet hyödyntää kommenttiansa vaikutusvallan täysin, he olisivat voineet ottaa kantaa kiistanalaisempiin kysymyksiin. Kaiken kaikkiaan pääjohtajien kommentit heijastivat usein yhteiskunnallisen keskustelun valtavirtaa, joten heidät voidaan enimmäkseen nähdä aktivistien sijaan mukautujina. Pääjohtajien esittämät poliittiset kommentit talouspolitiikkaa lukuun ottamatta olivat suhteellisen varovaisia. Tästä voi päätellä, ettei OP Pohjolalla ole halua näyttäytyä poliittisena toimijana etenään kansainvälisten konfliktien osalta. Pääjohtajat ottivat aktiivisesti kantaa heille edullisiin aiheisiin erityisesti talouskategoriassa, mutta valtaosassa kommenteista he mukautuivat julkisen keskustelun valtavirtaan.

Lähteet

Alkuperäislähteet

OP-Pohjola-ryhmän osavuosisikatsaukset 2008–2012. Tekijän hallussa.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöstiedotteet 2008–2012. Tekijän hallussa.

OP-Pohjola-ryhmän osavuosisikatsaukset 2013–2014. <<https://www.op.fi/web/raportit/op-ryhman-raportit>>

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöstiedotteet 2013–2014. <<https://www.op.fi/web/raportit/op-ryhman-raportit>>

OP Ryhmän osavuosisikatsaukset 2015–2024. <<https://www.op.fi/web/raportit/op-ryhman-raportit>>

OP Ryhmän puolivuosisikatsaukset 2019–2024. <<https://www.op.fi/web/raportit/op-ryhman-raportit>>

OP Ryhmän tilinpäätöstiedotteet 2015–2024. <<https://www.op.fi/web/raportit/op-ryhman-raportit>>

Tutkimuskirjallisuus

Chatterji, Aaron K. ja Michael W. Toffel. ”Assessing the impact of CEO activism”.

Organization and Environment, 2/2019, 159–185.

<<https://doi.org/10.1177/1086026619848144>>

Cycyota, Cynthia S. “What did they say? A typology of CEO activism”. *Society and Business Review*, 3/2023), 422–438.

<<https://doi.org/10.1108/SBR-05-2022-0154>>

Davydov, Denis, Jukka Sihvonen ja Laura Solanko. ”Who cares about sanctions?

Observations from annual reports of European firms”. *Post-Soviet Affairs*, 3/2022, 222–249.

<<https://doi.org/10.1080/1060586X.2022.2049563>>

Hanhimäki, Jussi. *Pax Transatlantica: America and Europe in the Post-Cold War Era*. New York: Oxford University Press, 2021.

Heimonen, Kari. ”Globaali finanssikriisi 2008: Rahoitusmarkkinat heiluttavat reaalityaloutta”.

Ankarat ajat: Suomalaisten talouskriisien pitkä historia, toim. Jari Eloranta ja Roope Uusitalo. Helsinki: Gaudeamus, 2024, 238–259.

Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. *Kategoriat, kulttuuri ja moraalit: Johdatus kategoria-analyysiin*. Tampere: Vastapaino, 2012.

- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. *Diskurssianalyysin aakkoset*. 3. painos. Tampere: Vastapaino, 2004.
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 1999.
- Kalela, Jorma. *Historiantutkimus ja historia*. Helsinki: Gaudeamus, 2000.
- Kindleberg, Charles P. ja Robert Z. Aliber. *Manias, Panics and Crashes: A History of Financial Crises*. 6th ed. Basingstoke; New York: Palgrave Macmillan, 2011.
- Kipping, Matthias, R., Daniel Wadhvani ja Marcelo Bucheli. "Analyzing and Interpreting Historical Sources: A Basic Methodology." *Organizations in Time: History, Theory, Methods*, toim. Marcelo Bucheli ja R. Daniel Wadhvani. Oxford: Oxford University Press, 2014, 305–329.
- Kuusterä, Antti. "Rahoitusmarkkinoiden murrokset ja muutokset". *Vaurastumisen vuodet: Suomen taloushistoria teollistumisen jälkeen*, toim. Jaana Laine, Susanna Fellman, Matti Hannikainen ja Jari Ojala. Helsinki: Gaudeamus, 2019.
- Nousiainen, Niina. *Strategic Corporate Activism in a Nordic Setting - Link Between Corporate Values and Activism*. Yritysten ympäristöjohtamisen pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2023.
- Pyykkönen Miikka ja Heli Valtonen. "Diskurssianalyttinen historiantutkimus". *Sanat siltana menneeseen: Kielelliset lähestymistavat historiantutkimuksessa*, toim. Pasi Ihalainen ja Heli Valtonen. Helsinki: Gaudeamus, 2022, 39–64.
- Rumstadt, Franz, Dominik K. Kanbach, Josef Arweck, Thomas K. Maran ja Stephan Stubner. "CEO activism is not equal to CEO activism: a typology of executives' political statements". *Management Decision*. 13/2024, 370–397. <[https://doi-org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1108/MD-07-2023-1297](https://doi.org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1108/MD-07-2023-1297)>
- Tooze, Adam. *Crashed: How a Decade of Financial Crises Changed the World*. New York; Lontoo: Penguin Books, 2018.
- Uusitalo, Roope ja Vesa Vihriälä. "Uusimmat kriisit: Koronaepidemia ja Ukrainan sota". *Ankarat ajat: Suomalaisten talouskriisien pitkä historia*, toim. Jari Eloranta ja Roope Uusitalo. Helsinki: Gaudeamus, 2024, 260–284.
- Webber, Douglas. *European Disintegration? The Politics of Crises in the European Union*. Lontoo: Red Globe Press, 2019.
- Wilks, Stephen. *The Political Power of the Business Corporation*. Cheltenham; Northampton Mass: Edward Elgar, 2013.

Muu kirjallisuus

Kuusterä, Antti. *OP Ryhmän historia: OP:n tarina 1990-luvun lopulta 2020-luvulle*, 2022.

<<https://historia.op.fi/>>

Muut lähteet

Britannica, 2026. <<https://www.britannica.com/>>

Suomen Pankki, 2025–2026. <<https://www.suomenpankki.fi/fi/>>

Valtiovarainministeriö, 2026. <<https://vm.fi/>>

Yleisradio, 2020–2024. <<https://yle.fi/>>

Ympäristöministeriö, 2026. <<https://ym.fi/>>